Unió Excursionista de Catalunya

Núm. 409 • Març-Abril 2019 • Revista bimestral 3 €

Excursionisme

La Vallée Blanche, esquiada suprema

Un més que necessari camí de ronda a l'illa d'Eivissa | Dues parets nord | Ascensions i escalades als voltants de Passo Gardena | Papa, me'n vaig al Puigmal a veure la posta de sol

9 788485 678402 00409

UNIÓ EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

AGRUPACIÓ ESPORTIVA Creu de Sant Jordi 1983

Rocafort, 7 08015 Barcelona Tel. 93 454 58 55
www.uec.cat / e-mail: secretaria@uec.cat

Membre de: Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya, Federació d'Ateneus de Catalunya, Federació Catalana de Càmping i Caravàning, Consell Nacional de Joventut de Catalunya, Federació Catalana d'Entitats Corals i entitat fundadora de la Unió de l'Esport per a tothom de Catalunya.

Butlleta de subscripció

Se subscriu a la revista Excursionisme (sis números l'any) per l'import de 15 euros anuals

Nom_____ Cognoms_____ _____

DNI_____ Adreça postal_____

Població_____ Comarca_____ Codi postal_____

Tel._____ Fax_____ Correu electrònic_____

Dades bancàries ☐☐☐☐ ☐☐☐☐ ☐☐ ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

Signatura_____ Data_____

Política de protecció de dades

L'informem que, de conformitat amb la Regulació General de Protecció de Dades de la Unió Europea (RGPDUE) en vigor des del 25 de maig de 2018. Els responsables del tractament de les seves dades és la Unió Excursionista de Catalunya Associació Esportiva, amb domicili al c/Rocafort 7, 08015 i CIF G-08/589459, telèfon: 93 454 58 55 e-mail: secretaria@uec.cat. Dades de contacte amb el Delegat de Protecció de Dades: secretaria@uec.cat. La finalitat del tractament és la tramesa de la Revista Excursionisme que l'entitat elabora periòdicament i les seves dades es conserven mentre sigui vigent la seva subscripció i mentre no en sol·liciti la seva supressió. La base legal per al tractament de les seves dades és la subscripció a la revista cursada en el seu dia. Les seves dades no seran cedides a tercers en cap cas salvant manament judicial o obligació legal. Té dret a obtenir confirmació sobre si la Unió Excursionista de Catalunya Associació Esportiva estem tractant les seves dades personals o no, i a accedir a les seves dades personals així com a sol·licitar la rectificació de les dades inexactes o a sol·licitar la supressió quan ja no siguin necessàries per a la finalitat per a la que van ser recollides. Pot exercir els seus drets mitjançant escrit a les formes de contacte que apareixen a l'inici del text. Tanmateix, té dret a presentar una reclamació davant l'Autoritat de Control en matèria de Protecció de Dades a través del seu portal: http://www.agpd.es/portalwebAGPD/index-idesidphp.php

COM COL·LABORAR AMB EXCURSIONISME

Correu postal:
Consell de redacció de la revista
Excursionisme
Rocafort 7
08015 Barcelona

Correu electrònic:
excursionisme_uec@yahoo.es

Les persones que vulguin col·laborar amb els seus treballs o opinions a la revista ***Excursionisme*** cal que es posin en contacte amb el Consell de Redacció per proposar prèviament el tema, les dates de lliurament i de publicació, l'extensió i el material gràfic d'acompanyament del seu article.

Un cop definits aquests termes, cal tenir presents els següents aspectes formals: els escrits cal que siguin en català; s'han d'ajustar a l'espai acordat prèviament amb el Consell de Redacció (mai sobrepassaran els 12.000 caràcters, espais inclosos) i poden ser retallats i adaptats a criteri dels responsables de la revista; s'han de lliurar amb suport informàtic i, en cas de no ser possible, mecanografiats; els articles aniran encapçalats pel títol i firmats pels seus autors; s'hauran d'adjuntar entre 4 i 12 fotografies numerades (d'alta ressolució) i amb els corresponents peus de fotografia; si les imatges són digitals, cal que tinguin una resolució mínima de 300 dpi a mida real; la resta de material gràfic (croquis, mapes, etc.) caldrà que també vagi numerat i identificat.

sumari

6

Un més que necessari camí de ronda a l'illa d'Eivissa (2)

per *C. Udina*

12

Dues parets nord

per *R. Pascual*

16

La Vallée Blanche, esquiada suprema

per *P. Garriga*

24

Ascencions i escalades als voltants de Passo Gardena

per *C. Gel*

30

Papa, me'n vaig al Puigmal a veure la posta de sol

per *J. Cruz*

5 Editorial

32 SMS Muntanya

33 Retalls de muntanya

34 Notícies i activitats

35 Llibres

35 Llengua i muntanya

36 Concursionisme

37 Ressenyes

Núm. 409 / Març - Abril 2019

Edita: Unió Excursionista de Catalunya

Direcció: Jordi Martorell

Subdirecció: Lluís Catasús

Consell de Redacció: Concepció Arnau, Manel Canales, Pasqual Garriga i Martí, Bernat Ros i Eduard Soler

Redactora: Jordina Tarré i Olaiz

Col·laboradors: Carles Udina, Ramon Pascual, Pasqual Garriga, Carles Gel, Jordi Cruz

Fotografia portada: Esquiant sota la Dent du Géant

Autor fotogafia portada: Pasqual Garriga

Maquetació: Josep M. Montaner i Reig

Reproducció digital: Tren Estudi Gràfic

Producció: Gráficas Campás

Amb el suport de:
Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

Excursionisme és membre de:

Pàgina web: www.excursionisme.cat

Prohibida la reproducció total o parcial dels textos i fotografies publicades a la revista sense l'expressa autorització dels autors.

Els articles publicats a Excursionisme reflecteixen només l'opinió dels autors, no forçosament la de la UEC.

D'aquesta revista se n'han editat 4.000 exemplars.

Preu exemplar: 3 euros

Dipòsit legal: B -14822-1975

Obra Social "la Caixa"

Refugi CARO "Pepito Anguera"
Alfara de Carles

661 54 88 78 - www.refugiueccaro.cat
Email: info@refugiueccaro.cat (Josep Estrada)
· Altitud: 1.109 metres · Capacitat: 40 places
· Ports de Beseit i al vessant nord del Caro (Baix Ebre)
· Activitats: muntanya, travesses, excursions, BTT, engorjats, natura, escalada, espeleologia.

Caseta del GARRAF
(Obert només la temporada d'estiu)

933 325 494
· Altitud: a nivell del mar
· Massís del Garraf
· Comarca: Garraf
· Capacitat: 10 places

Refugi MATARÓ
Vall de Gerber (lliure)

· Altitud: 2.475 metres
· Pirineu, vall de Gerber
· Comarca: Pallars Sobirà
· Capacitat: 16 places
· Activitats: muntanya, travesses, escalada, esquí de muntanya

Refugi CINQUANTENARI
Estany de Baborte (lliure)

· Altitud: 2.392 metres
· Pirineu, Vallferrera
· Comarca: Pallars Sobirà
· Capacitat: 16 places
· Activitats: muntanya, travesses, escalada, esquí de muntanya

Refugi LES CLOTES
Horta de Sant Joan (lliure)

· Altitud: 989 metres
· Al nord-oest del massís dels Ports
· Comarca: Terra Alta
· Capacitat: 10 places
· Activitats: ascensions, travesses, BTT, senderisme, espeleologia

Refugi de Cova Cambra
Tortosa (lliure)

· Altitud: 1306m
· Al centre del Massís del Port, a la molta del Catí.
· Comarca: Baix Ebre
· Capacitat: 18
· Activitat: Espeleologia, barranquisme, BTT i excursionisme

Refugi GRÀCIA
Estany d'Airoto (lliure)

· Altitud: 2.194 metres
· Pirineu, massís de Marimanya, al sud de l'estany d'Airoto
· Comarca: Pallars Sobirà
· Capacitat: 10 places
· Activitats: muntanya, escalada, esquí de muntanya, travesses

Refugi MAS DEL TRONC

639 444 984 - Cristina / 629 169 788 - Xavier
Facebook: Refugi Mas del Tronc
· Altitud: 719 metres
· Vessant nord de la Serra de Rubió
· Comarca: Anoia
· Capacitat: 30 places
· Activitats: travesses, passejades, BTT, excursions, senderisme

LA MOLINA
(Xalet i refugi)

646 744 669 / 972 145 107 www.xaletuec.com
· Altitud: 1.491 metres
· Carrer Casavella, 14. La Molina
· Comarca: Cerdanya
· Capacitat: 50 places (xalet) i 40 places (refugi)
· Activitats: muntanya, esquí, esquí de muntanya, passejades, espeleologia

Refugi de REBOST
Bagà

608736714 - www.refugirebost.cat
· Altitud: 1.628 metres
· Vessant sud de la Tosa d'Alp
· Comarca: Berguedà
· Capacitat: 50 places
· Activitats: ascensions, passejades, travesses, BTT, escalada, senderisme

Refugi de PUIGCERCÓS

659 682 205
www.uechorta.net/refugi-de-puigcercos
Email: refugipuigcercos1@gmail.com
(Olga Mata i Marçal Gisbert)
· Altitud: 795 metres
· Riba dreta de la riera de Merlès, entre l'Hostalet i el Cobert de Puigcercós
· Comarca: Ripollès
· Capacitat: 26 places
· Activitats: senderisme, travesses, BTT, pesca

UNIÓ EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

Barcelona
C/ Rocafort, 7 | 08015
Telèfon 93 454 58 55
www.uecbarcelona.org
secretaria@uecbarcelona.org

Horta (Barcelona)
Pintor Mir,16 Tenda1 | 08031
Telèfon/Fax 93 358 37 40
www.uechorta.net
secretaria@uechorta.net

Gràcia (Barcelona)
Encarnació,131-133 | 08025
Telèfon 93 285 34 54
www.uecgracia.cat
secretaria@uecgracia.cat

Sants (Barcelona)
Jocs Florals, 51-53 | 08014
Telèfon 93 332 54 94
Fax 93 331 10 12
www.uecsants.cat
uecsants@uecsants.cat

Bagà
Raval, 18 | 08695
www.uecbaga.org
Cunill.joan@gmail.com

Mataró
Nou, 29 | 08301
Telèfon 93 796 14 30
www. uecmataro.org
uecmataro@telefonica.net

El Prat de Llobregat
Avda del Canal, 176 baixos
08820
www.uecprat.com
secreteria@uecprat.com

Olesa
Vall d'Aran, 2 Ap.Correus 177
08640
Telèfon 93 778 29 52
uec@uecolesam.org

Vall del Tenes
Barcelona, 25 | 08186
Lliçà d'Amunt
Telèfon 93 841 64 50
uecvalltenes@gmail.com

Tortosa
Llarg de Sant Vicent, 10 baixos
43500
Telèfon 977 44 32 71
www.uectortosa.org
info@uectortosa.org

Terrenys d'acampada:
Caro – Alfara de Carles

Rocòdroms:
UEC de Sants, Horta, Gràcia, Mataró, Bagà, Tortosa i Vall del Tenes

Amb la primavera, la llibertat

Comencem a deixar enerera un hivern suau però ple d'al·licients en què tots els que estimem la muntanya i la natura hem tornat a gaudir dels paisatges coneguts i dels indrets descoberts. Ara s'entreveu la primavera i en moltes contrades del país ja floreixen cirerers, ametllers i ginestes. És l'esclafit de la primavera, aquell moment de l'any en que tot reneix, en que tot reviu. I amb aquest esclat de vida traçarem nous camins i assolirem nous ideals perquè, com diu la cançó, no haguem d'enyorar mai més les primaveres lliures.

Nous camins com el camí de ronda per l'illa d'Eivisa que ens proposa en Carles Udina i Cobo. Una proposta per dotar l'illa d'un recurs turístic sostenible i respectuós amb el medi ambient que, per l'autor, contribuiria a preservar els valors naturals de l'illa, a reconduir els excessos turístics i immobiliaris i a posar en valor el paisatge excepcional de la més gran de les illes Pitiüses.

I seguim caminant, ara cap a rutes més altes, més concretament cap als cim de l'Eiger i del Matterhorn, dos dels colossos d'Europa. En Ramon Pascual ens hi guia amb un article que recorre dues de les rutes mítiques de l'alpinisme modern: la paret nord del Matterhorn, símbol dels Alps, i la paret nord de l'Eiger, la més temible, d'història tràgica i controvertida. No us perdeu les *Dues parets nord* de Ramon Pasqual, un article emcionant i rigorós sobre la història de l'alpinisme extrem.

I de dalt als cims cap a baix a les valls. Aquest cop amb la impressioant esquiada per la Vallée Blanche, al cor del massís del Montblanc, de Pasqual Garriga i Martí. Una esquaida suprema des de l'Aiguille du Midi fins a Chamonix salvant 2.700 m de desnivell i més de 22 quilòmetres de distància en un immens paisatge de neu verge, per fer, en paraules del seu protagonista, "la baixada de les baixades, el fora pista més singular".

I recuperem l'alè, només un moment, perquè en Carles Gel ens convida a explorar les seves estimades muntanyes de les Dolomites. A l'article *Ascencions i escalades als voltants de Passo Gardena*, Carles Gel ens descriu la ruta d'ascens a 4 impressionants cims de les Dolomites: la Gran Cir (2.592 m), les Puntes de la Cattena Cir (2.436 m), el Sas Ciampac (2.672 m) i el Sassongher (2.435 m).

Finalment, Jordi Cruz, meteoròleg del Servei Meteorològic de Catalunya, reflexiona a *Papa, me'n vaig al Puigmal a veure la posta de sol* sobre la necessitat de conèixer la predicció meteorològica quan accedim a la muntanya. I tanquem el número 409 d'*Excursionisme* amb les seccions i els col·laboraors habituals i us desitgem una molt bona primavera plena de vida i llibertat.

Clot d'en Llaudis des de dalt, a la cota 100 m

Un més que necessari camí de ronda a l'illa d'Eivissa (2)

Text i fotografies de *Carles Udina i Cobo*

En la primera part d'aquest camí de ronda a Eivissa, en el número 405, recordava la planificació territorial inspirada en la Il·lustració francesa del segle XVIII, que ha configurat l'Eivissa moderna, i la necessitat d'un camí de ronda com a element principal per ajudar a reconduir els excessos turístics i immobiliaris més recents. Un camí no estacional i en conseqüència ideal per a l'hivern.

La platja d'en Bossa i la vila d'Eivissa

Des del sud, a partir de Porroig, pel municipi de Sant Josep de sa Talaia fins a Eivissa, es poden enllaçar camins ja existents que només caldria arranjar-los i senyalitzar-los. L'article va acabar en arribar a la Torre d'es Carregador, on comença la llarguíssima platja d'en Bossa, de 2 km, amb més de la meitat dins el municipi de Sant Josep. I la resta en el de la capital Eivissa. En tota la seva llargada, el teòric camí de ronda ja és un passeig urbà (el de les discoteques i la "jet-set") que, per això, ni tan sols vaig recórrer.

Però abans de seguir, primer cal rectificar l'adreça de la cartografia de l'IDEIB que ja es va donar a l'article del número 405, perquè ha canviat: https://ideib.caib.es/visor/

La platja d'en Bossa s'acaba a la contigua platja de ses Figueretes, ja a tocar de la vila d'Eivissa, platja que dona pas a es Castell (84 m) amb el panoràmic camí del Calvari (52 m), primer amb vistes a Formentera i

després a la vila. Baixant per la part nord del turó des Castell, tot seguit trobem les maresmes del torrent d'en Capità a l'esquerra i el port d'Eivissa a la dreta.

Vaig reemprendre el camí a l'altra banda del port, a s'illa Grossa, avui part de l'ampliació del port, i que per la seva alçada (41 m) també té unes vistes privilegiades des de l'extrem de llevant de la vila.

Cap al nord, a punta Tabernera (13 m), una renglera de cases del carrer homònim, ens impedeixen durant 400 m anar per la línia de mar. Està clar que la Llei de Costes no serveix per a res.

Tot seguit es baixa a la llarga platja de Talamanca (1 km) farcida de "xiringuitos". La resta de la badia de Talamanca, sense platja i ja en el municipi de Santa Eulària des riu, està farcida de camins espontanis que porten en direcció al cap Martinet. Superada la Punta dels Andreus, trobem a sota del camí dues bucòliques platges només accessibles nedant des de la Punta. Seguint, cal voltar el camp de tir (30 m), per raons òbvies de seguretat... I ja arribant al cap Martinet passem damunt de cala Secreta, només accessible nedant des del cap Martinet o amb un ràpel de 30 metres.

Des de s'illa Grossa el barri de Tavernera, que separa a l'esquerra la vila d'Eivissa i a la dreta Talamanca

Del cap Martinet a la vila de Santa Eulària

Del cap Martinet podem resseguir la cala Roja, accessible en la seva part sud-oest, sense que les cases de la Urbanització del Puig Manyà (30 m) ens impedeixin anar a l'altra banda del nord-est. Així, passada la urbanització, baixem al torrent de la cala amb unes restes d'enginyeria, possiblement militar, a la cota 5 metres. Deixarem durant un bon tram les zones urbanitzades, i passades les restes, a mig camí de la següent cala, a la punta de llevant de cala Roja, trobem una esplanada a la cota 25 m amb unes restes arqueològiques.

Cap al nord hem de guanyar alçada per salvar la cala ja esmentada i tres cales més igualment abruptes i de difícil accés, situades al peu del Puig de Cas Capetó (140 m). Hi ha corriols per anar progressant, excepte a la part del mig, sobre la tercera cala, on unes tanques i filats delimitadors de propietats privades (a la cota 65 m) impedeixen voltar fàcilment per sobre dels

Construcció al torrent de cala Roja

espadats, el que obliga a travessar-los pel mig grimpant. Curiosament, un conegut plànol turístic, inscriu erròniament per aquest caòtic lloc una "Vereda (generalmente señalizada)" a part d'altres errors dels topònims de la zona.

El darrer tram descendeix per uns camins d'una urbanització, que sortosament no va arribar a construir-se, fins a arribar al torrent de sa Font i la coneguda platja de s'Estanyol, amb la seva prominent punta. Seguint al nord, haurem de pujar fins a la cota 65 m perquè cal superar cinc petites però encisadores cales de difícil accés des de terra: es Fenoll Marí. Arribem així a la punta de sa Calç que tanca pel sud a la cala d'Espart. A la part nord de la cala trobem una nova urbanització, la de Roca Llisa. El primer tram de cases, d'uns 200 metres de llarg, ha respectat un curt camí de ronda, però no en els següents 500 metres, fins al carrer "29", que ens retorna a la línia de mar. Es tracta de la part oest de cala Olivera, sense sorra, que per un tram transitable sense massa dificultat arran de mar ens porta a la part est de la cala on es forma una petita platja generada del torrent de cala Olivera.

Restes, possiblement fenícies, prop de cala Roja

Aquí comença un nou tram "verge" fins al sol d'en Serra, on hi ha un restaurant de molta anomenada i unes poques cases. Malauradament aquest tram va patir un incendi forestal, com sempre per una imprudència. Al bell mig d'aquest tram, abans del sòl d'en Serra, hi ha el clot d'en Llaudis, un dels accidents més bonics de l'illa. Es tracta d'una cala rocosa inaccessible per estar voltada d'una paret vertical que assoleix els 102 metres, cota per la que cal voltar-lo. Seria un immillorable lloc per a "rapelar". Passat el clot haurem de pujar fins a la cota 121 m per la zona cremada, abans de baixar al sòl d'en Serra. Seguint al nord, retrobem el bosc i uns corriols que voregen els espadats fins al puig de ses Torretes (221 m) sobre el cap d'es Llibrell, un paratge similar al puig des Jondal de l'article precedent, però encara 60 m més alt. S'hi ubica un poblat prehistòric i un edifici púnic. Tot aquest elevat tram té unes espectaculars vistes. Des del Puig es descendeix, primer per un corriol i després per una pista forestal, fins a la cala Llonga, de les més boniques de l'illa. Una cala estreta, de mig quilòmetre de llargada i amb una platja envejable, on els hotels que l'envolten queden relativament poc visibles.

A l'esquerra de la foto, la tanca esmentada. Al mig a la dreta, la punta de s'Estanyol, i al fons, el puig de ses Torretes (221 m)

Està clar que qualsevol cala de les descrites pot servir per fer d'escala en el trajecte d'aquest recorregut del sud i llevant de l'illa, atès que, com deia en el número 405, pot arribar a prop d'uns 100 quilòmetres, pel que es pot trigar de tres a cinc dies en fer-lo. I la cala Llonga disposa de tot tipus d'hotels i restaurants, per escollir.

Passada la platja i els hotels, el carrer des Munt Kilimanjaro ascendeix fins a la cota 62 m pel vessant solà de la cala, per sobre de petites cales secundàries difícilment accessibles si no és nedant o en barca. Són ben visibles a l'altra banda de la cala. Seguint, un tram final de baixada ens porta

fins al mirador del torrent des Durvans a la cota 38 m, ja fora de la cala i sobre de la punta Roja. En tot el vessant de llevant de l'illa, aquí hi ha l'únic tram pràcticament intransitable. És el que porta fins a un altra mirador, el de la cala Blanca (138 m), perquè ara, per arribar-hi, caldria retornar a cala Llonga i sortir per un altre camí que fa llaçades i s'allunya més de la costa, i puja fins a la cota 206 m del puig Marina. És un recorregut tant o més panoràmic, però ja no és un "camí de ronda". Caldria recórrer 3.5 km.

El que resulta més absurd de la discontinuïtat, més perquè es tracta de dos esplèndids miradors i molt ben condicionats, és que, només estan a 400 metres en línea recta!, i separats per un terreny suau que els podria connectar amb un camí no gaire més llarg. És el de la fletxa vermella més inferior de les tres. El problema només és la vegetació, unes punxants bardisses que fan del trajecte una tortura contínua. Més que haver de portar un matxet per a obrir-se pas, una petita brigada amb una desbrossadora ho faria en una sola jornada. Del mateix mi-

Cala Llonga

Túnel d'accés a cala Blanca

Arribada del riu a la Mediterrània. Al mig, a la dreta, s'aprecia l'arribada del camí de ronda, el carrer dels Rododendres. (Carlos González Vilela)

rador de cala Blanca (138 m) surt un corriol amb mil llaçades que descendeix fortament fins a la cota 34 m del torrent de sa Cova Blanca. És la fletxa vermella del mig. A pocs metres trobarem un sorprenent túnel d'uns 100 metres que ens porta a cala Blanca, inaccessible d'una altra manera pels espadats que l'envolten sota del mirador (puntejats grocs). També resulta curiós que una altra coneguda guia, aquesta aèria, marqui un camí des de cala Llonga a Santa Eulària travessant aquests verticals espadats de Cala Blanca...

Deixant el cul de sac de cala Blanca i tornant pel túnel al torrent de sa Cova Blanca, si seguim cap al mar on hi ha la cova, del mateix espadat erosionat per l'onatge surt un altre corriol cap al nord que per sobre de la cova puja fortament pel vessant contrari del que hem baixat. Mor al revolt d'una pista a la cota 93 m, representat per la tercera fletxa vermella. Baixant suaument al llarg d'uns 2 km de costa, la pista ens porta cap al nord a Santa Eulària des Riu, al barri situat més al sud, amb el curiós nom de Siesta.

El riu de Santa Eulària

A part de l'important interès turístic i patrimonial de la segona vila de l'illa, des de la perspectiva excursionista destaca l'únic veritable riu que hi ha, fet singular que caracteritza el seu nom. El riu nodreix

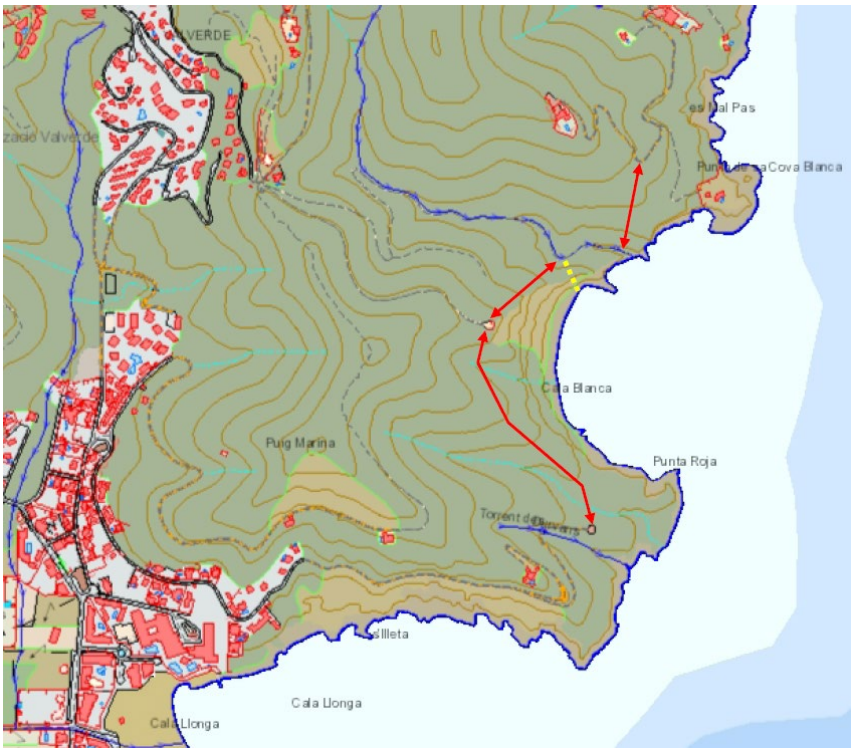

La fletxa inferior és el pas per les bardisses entre el mirador del torrent de Durvans i el mirador de la cala Blanca. La fletxa del mig, el corriol que des de l'anterior mirador fent llaçades baixa al torrent de sa cova Blanca. La fletxa superior és el corriol que del torrent anterior remunta a la pista que ens porta a Santa Eulària des Riu. (IDEIB)

de sorra dues precioses platges i una que ja no hi és, transformada en port, protegit per sa punta de s'Església Vella (32 m) que es pot voltar pel carrer Rigoberto Soler Pérez, que estrictament és un camí de ronda.

De Santa Eulària al cap Roig

Seguint hi ha una zona de cales i urbanitzacions que han respectat un camí que també és de ronda. Recorre es Faralló, sa Caleta, s'Estanyol, es Pouet, cala Pada, s'Argamassa, cala Martina ..., platja d'es Canar, cala Nova i cala Llenya. Tot amb molt pocs desnivells, inferiors als 25 metres.

Tot i que encara no hi ha elevacions considerables, a partir d'aquí la costa es fa més abrupta (amb cala Mastella i cala Boix) i més difícil de resseguir fins a arribar al cap Roig (133 metres) i la Torre d'en Valls (65 m), la part més oriental de l'illa, just davant l'illot de Tagomago encara més a llevant.

Més al nord ja es pot parlar de la part nord de l'illa, que a l'altra banda, al nord-oest conclou a Sant Antoni de Portmany. Es Figueral, cala Sant Vicent, en el municipi de Sant Joan de Labritja, racó de sa penya Blanca, platja des racó de sa Talaia, port de ses Caletes, cala d'en Serra, es Portinatx, Xarraca, es Canaret, port de Benirràs, port de Sant Miquel, es Portitxol, cap d'Albarca (ja en el municipi de Sant Antoni de Portmany), cala Salada, tot un seguit de cales que enumero per mostrar l'enorme quantitat de paratges extraordinaris que es podrien recórrer successivament d'aquesta poc coneguda part nord i nord-oest de l'illa. Totes les cales són accessibles des de l'interior, però una a una, sense cap camí que les uneixi, amb la possibilitat de poder gaudir de les panoràmiques vistes d'alçada. Cal pensar que tractant-se d'un terreny abrupte, primer caldria dissenyar acuradament un camí de ronda, i després construir-lo correctament.

Entre Sant Antoni de Portmany i Porroig, on començava l'article del número 405, hi ha la part estrictament de l'oest de l'illa, molt més curta i menys abrupta. Amb ella es tancaria tot el camí de ronda al voltant de l'illa, de possiblement més de 200 km.

Torre d'en Valls. (Carlos González Vilela)

Es Canar, a la part final del recorregut descrit. (Ajuntament de Santa Eulària des Riu)

L'orientació a ponent del nord-oest de l'illa permet postes de sol com aquesta de cala Xarraca. (Carlos Gonzàlez Vilela)

Dues parets nord

La paret nord de l'Eiger des de l'Eiger Trail

Hi ha sis grans parets nord als Alps considerades clàssicament els "grans problemes" que havia de "resoldre" l'alpinisme del segle XX. Aquestes són les del Dru i les Grandes Jorasses, al massís del Mont Blanc; la del Piz Badile, a la Val Bregaglia; la de la Cima Grande di Lavaredo als Dolomites; la del Matterhorn (o Cerví) als Alps del Valais i la més alta, la de l'Eiger, a l'Oberland bernés.

Text i fotografies de *Ramon Pascual*

Malgrat el pas del temps i la constant evolució de l'alpinisme, la seva ascensió segueix sent una activitat de prestigi i compromís. En aquest article parlarem breument només de dues d'elles: la paret nord del Matterhorn, la muntanya per antonomàsia i símbol dels Alps, i la paret nord de l'Eiger, la més temible, d'història tràgica i controvertida.

La paret nord del Matterhorn

El Matterhorn (4.478 m) és una elevada i aïllada piràmide de roca trencadissa localitzada als Alps del Valais, Walliser Alpen o Alps Penins, entre el suís Mattertal, al nord, i la italiana Valtournenche (Val d'Aosta), al sud. La cara nord, d'uns 1.200 m d'alçada, s'alça sobre la vall de Zmutt, entre les arestes de Hörnli, a l'est (via normal per la banda suïssa) i la de Zmutt, a l'oest. És una paret de caràcter mixt, no excessivament tècnica però sí compromesa, amb una roca de dubtosa qualitat. De fet, el gran guia alpí Gaston Rébuffat definí el Matterhorn com un "meravellós amuntegament de pedres" (*Étoiles et tempêtes,* 1954).

La primera ascensió al Cerví simbolitzà el final de l'Edat Daurada de l'alpinisme. Les primeres temptatives daten del 1858 però no fou fins al 14 de juliol del 1865 que Edward Whymper i el seu nombrós grup assoliren el cim per l'aresta de Hörnli. Aquesta proesa, però, acabà en tragèdia al caure i morir quatre dels set membres del grup.

No seria fins molts més anys més tard, el 1923, que s'intentaria per primera vegada l'escalada de la cara nord per part de Horeschowsky i Piekelko que arribarien fins als 4.000 m, a prop del refugi Solvay, a l'aresta de Hörnli. En aquesta mateixa dècada hi hauria altres intents però no fou fins a la següent, al 1931, que els germans Franz i Toni Schmid l'escalaren, entre el 31 de juliol i l'1 d'agost, després de venir

pedalant des de Munic, a la qual tornaren de la mateixa forma. L'any següent, a les olimpíades de Los Ángeles, rebrien una medalla d'or per aquesta ascensió si bé Franz recolliria les dues ja que el seu germà havia mort aquest mateix any al Grosses Wiesbachhorn.

El primer ascens en solitari el faria el 22 de juliol de 1959 Dieter Marchart i la primera hivernal la durien a terme Hilti von Allmen i Paul Etter els dies 3 i 4 de febrer de 1962. Entre els dies 18 i 22 de febrer de 1965 el mític alpinista italià Walter Bonatti obrí en solitari la *directa* a la cara nord i s'acomiadà de l'alpinisme. Aquesta èpica escalada i el canvi de rumb vital els relatà a l'obra *Montagne di una vita* (1996) i una placa al carrer principal de Zermatt recorda aquesta gesta. La ruta clàssica, *Schmid (1.100 m, MDsup)*, ha estat repetida força vegades i com en altres vies alpines un dels objectius d'alguns alpinistes moderns ha sigut realitzar-la en el menor temps possible. El formidable Ueli Steck, mort l'any 2017 al Nuptse, va establir un rècord de velocitat el 13 de gener del 2009 d'una hora i 56 minuts, rècord superat pel guia de muntanya suís Daniel Arnold el 22 d'abril del 2015 amb una hora i 46 minuts.

Es pot tenir una visió directa i completa de la paret nord del Matterhorn caminant durant unes 3-4 hores, des de Zermatt (1.605 m), per la vall de Zmutt, fins a uns llacs artificials sense nom (2.200 m) situats al final de la morrena central de la glacera de Zmutt. Des d'aquest punt també es poden veure altres quatremils propers com la Dent d'Hérens (4.174 m) i l'Ober Gabelhorn (4.064 m).

L'Eiger vist des de Grindrelwald amb l'aresta Mittelegi a l'esquerra i la paret nord a la dreta

La *Nordwand* o paret nord de l'Eiger

L'Eiger, als Alps bernesos, no arriba per poc als 4.000 m (en té 3.970 m) i probablement no és la muntanya més bonica dels Alps però fou durant moltes dècades del segle XX el símbol de l'alpinisme més agosarat gràcies a la seva gran paret nord, 1.800 m "de pedra negra i gel vidriós.... còncava com el pit d'un malalt" deia Gaston Rébuffat a *Étoiles et tempêtes*.

L'Eiger forma part d'un dels *skylines* més famosos dels Alps: el format per la Jungfrau (4.158 m), el Mönch (4.099 m) i ell mateix. És una muntanya calcària que s'enlaira bruscament sobre els prats

La paret nord del Matterhorn amb la glacera del Matterhorn al peu. (Gabriel Pascual)

de Grindelwald, a 1.034 m. La seva via normal, molt llarga i perdedora, recorre l'aresta oest des de l'estació d'Eigergletscher del famosíssim tren que, bé des de Grindelwald o des de Lauterbrunnen passant per Kleine Scheidegg, arriba a l'estació més alta d'Europa, Jungfraujoch, a 3.466 m. Aquesta línia de tren, inaugurada al 1912, també ha format part de la història de l'alpinisme a la *Nordwand* ja que la seva estació Eigernordwand s'ha emprat de vegades com a punt rescat de cordades a la paret.

La primera ascensió de l'Eiger fou realitzada l'11 d'agost de 1858 pels guies suïssos Christian Almer i Peter Bohren i l'irlandès Charles Barrington per la cara oest. No fou fins al 1934 que Willy Beck, Kurt Löwinger i Georg Löwinger feren un primer intent de pujar per la paret nord.

A partir d'aquest moment se succeirien diverses temptatives, algunes de les quals acabarien en tragèdia fent que a la paret nord li donessin el malnom d'assassina. Aquestes primeres escalades anaren acompanyades de fortes rivalitats nacionalistes, especialment als països germànics.

Al 1935 Karl Mehringer i Max Sedlmeyer foren engolits per un fort temporal i moriren congelats a l'anomenat Bivac de la Mort, a la meitat de la paret. Al 1936 hi hagué un dels intents d'ascensió més famosos, relatat amb molt encert a la pel·lícula *Cara nord* (2008) del director bavarès Philipp Stölzl. Andreas Hinterstoisser, Toni Kurz, Willy Angerer i Edi Rainer avançaren bé per la paret, però novament el "tradicional" mal temps i una sèrie d'incidents durant l'escalada provocaren una gran tragèdia, amb la mort de tots quatre alpinistes, un d'ells a tocar dels seus rescatadors.

Al 1937 hi hagué una retirada de la paret pel mal temps des del Bivac de la Mort, mostrant que era possible abandonar-la en cas necessari.

Finalment, el 24 de juliol de 1938 els alemanys Heckmair i Vörg i els austríacs Harrer i Kasparek, dues cordades independents que decidiren unir esforços, signaren la primera ascensió a la *Nordwand*, el darrer "gran problema" dels Alps. Anderl Heckmair publicà al 1949 *Die drei letzten Probleme der Alpen: Matterhorn-Nordwand, Grandes Jorasses-Nordwand, Eiger-Nordwand* en el qual narraria la seva aventura a l'Eiger, i Heinrich Harrer *Die Weisse Spinne* (l'Aranya Blanca), al 1959, amb la seva versió d'aquella mítica escalada.

En les dècades dels 50 i 60 s'iniciarien les ascensions en menys de 24 hores (Leo Forstenlechner i Erich Wascak, al 1950), les hivernals (Toni Kinshofer, Walter Almberger, Anderl Mannhardt i Toni Hiebeler al 1961), les solitàries (Michel Darbellay, 1961) i la primera femenina (Daisy Voog amb l'escalador Werner Bittner).

Per l'alpinisme català i espanyol la dècada dels 60 seria clau en la seva relació amb la *Nordwand*. Al 1963, els coneguts escaladors aragonesos Alberto Rabadá i Ernesto Navarro feren un intent que acabà en tragèdia amb la seva mort a la zona de la pa-

L'Eiger vist des de Kleine Scheidegg, amb la *Nordwand* a l'ombra

ret coneguda com l'Aranya. La seva malaguanyada aventura fou recreada al 1989 pel programa de RTVE *Al filo de lo imposible*, dirigit per Sebastian Álvaro. El següent any, 1964, portaria l'èxit català de la cordada formada per Jordi Pons i Josep Maria Anglada. La dècada dels 60 acabaria amb l'obertura de la primera via directa de la paret, la *John Harlin Memorial* o *Harlin Direct*, oberta per Dougal Haston, Siegi Hupfauer, Jörg Lehne, Günter Strobel i Roland Votteler, i batejada amb aquest nom en honor de John Harlin que caigué en l'ascensió al trencar-se una corda fixa.

La dècada dels 70 veuria la pel·lícula d'acció *The Eiger Sanction* (1975) dirigida i protagonitzada per Clint Eatswood. Malgrat que no és un film molt reeixit mostra algunes espectaculars escenes filmades directament a la paret.

Posteriorment s'obriren altres vies a la gran paret i es bateren diferents tipus de rècord com la solitària hivernal de Catherine Destivelle al 1992 o el rècord de velocitat de Daniel Arnold el 2011, amb 2 hores i 28 minuts. L'Eiger Trail és un senzill itinerari, d'unes 2-4 hores, habitualment fet de baixada, entre les estacions d'Eigergletscher (2.320 m) i Alpiglen (1.616 m), que recorre per un senderó la base de les parets nord del Rotstock i de l'Eiger permetent a l'excursionista fer-se una primera idea de les dimensions d'aquest sinistre abisme nascut dels prats alpins.

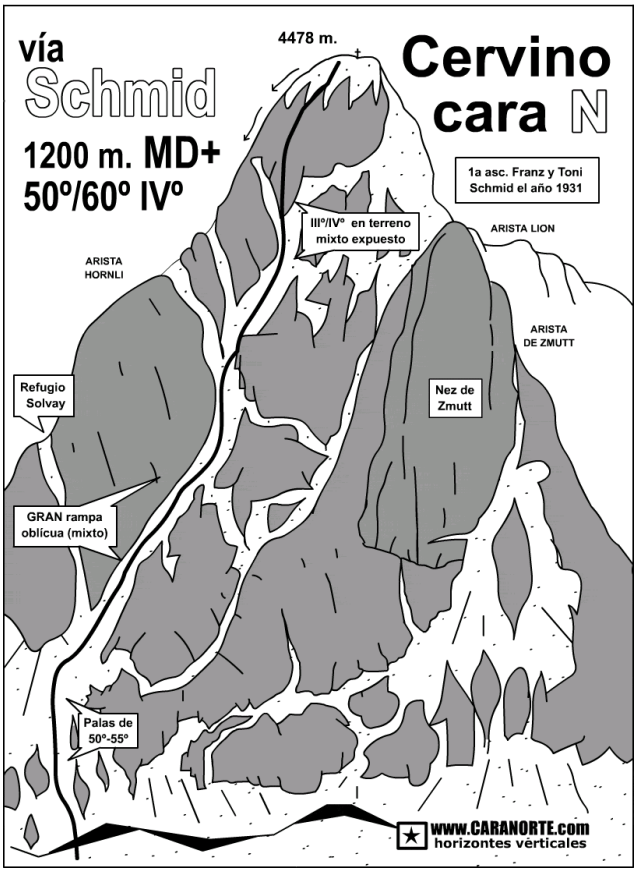

Ressenya de la via clàssica (Schmid) a la paret nord del Matterhorn

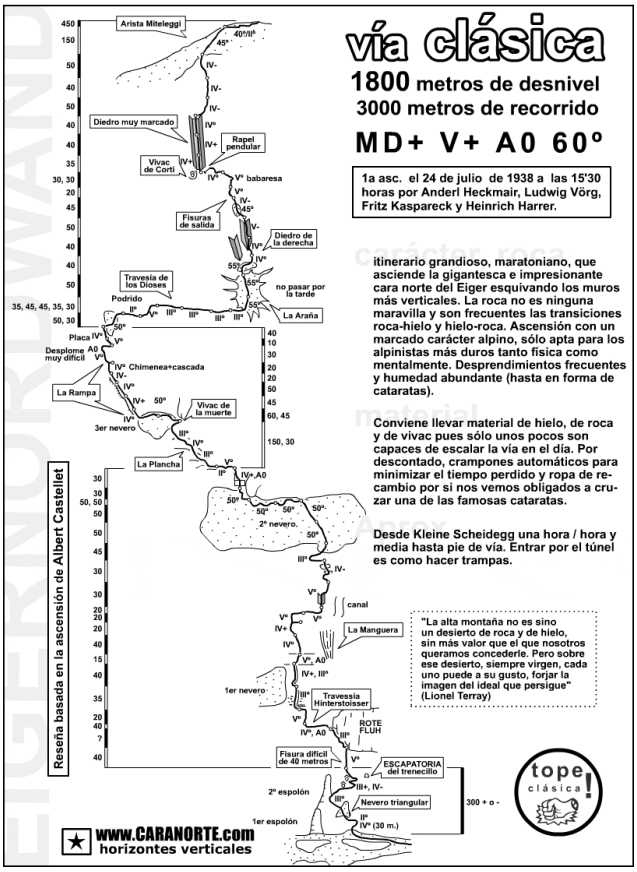

Ressenya de la via clàssica (Schmid) a la paret nord de l'Eiger

Bibliografia i llocs web

https://es.wikipedia.org/wiki/Cervino

https://es.wikipedia.org/wiki/Eiger

Estrellas y Borrascas (1982). Gaston Rébuffat. Ed: Martínez Roca

Las grandes paredes (1978). Reinhold Messner. Ed: RM

Montañas de una vida (2011). Walter Bonatti. Ed: Desnivel

Los tres últimos problemas de los Alpes (2002). Anderl Heckmair. Ed: Desnivel

Eiger: la pared trágica (1985). Arthur Roth. Ed: Grijalbo

La araña blanca: dramática historia de la ascensión a la pared norte del Eiger (2005). Heinrich Harrer. Ed: Desnivel

La Vallée Blanche, esquiada suprema

Esquiant sota la Dent du Géant

Text i fotografies de *Pasqual Garriga i Martí*

El descens amb esquís de la denominada Vallée Blanche des de l'Aiguille du Midi fins a Chamonix és l'esquiada més llarga que es pot afrontar. Són 2.700 m de desnivell i més de 22 quilòmetres de distància. En contra del que molts pensen, el seu traçat no és únic sinó que presenta una sèrie de variants que en canvien per complet el grau de dificultat i de compromís. En qualsevol cas es tracta d'un recorregut en un marc majestuós envoltat de cims emblemàtics. Una experiència única i extraordinària, senzillament memorable.

La Vallée Blanche

Durant anys havia desitjat baixar esquiant la Vallé Blanche, al cor mateix del massís del Mont Blanc. L'esquiada suprema, la baixada de les baixades, el fora pista més singular. I és que a la Vallée Blanche no s'hi esquia com a Courchevel o a Tignes. Aquí els perills són objectius i ben reals. Comencen per l'alçada i el fred que implica iniciar el descens a 3.700 metres. Cal afegir-hi una sortida del telefèric per un pendent força dret no exempt de riscos, una meteorologia capriciosa que pot tapar i emboirar l'itinerari en qüestió de minuts i finalment les esquerdes traïdores, tapades per la neu fins l'inici de la primavera. Ens movem sobre glaceres que amaguen profundes escletxes, algunes de més de cent metres de fondària. En cas de caiguda poden resultar mortals. Els guies de Chamonix, que hi acompanyen grups de clients, són una bona garantia per evitar les esquerdes. Ells les marquen amb banderoles i senyals de perill. Malgrat tot sempre hi ha qui és engolit per una esquerda, esquiador comú, client d'un guia o fins i tot algun guia. És coneguda l'anècdota d'aquell guia que, havent vist com un client queia i es perdia de vista al fons d'una esquerda li va llençar una corda per auxiliar-lo. La seva sorpresa fou que qui en va sortir era un altre esquiador engolit una estona abans. En altres paraules, no podem emprendre aquest descens a la lleugera. Cal fer-ho amb respecte i amb precaucions. Ben equipat, amb casc, arnés i ARVA i havent-se informat prèviament del temps que ha de fer. Si tot va bé la recompensa és majúscula, difícilment trobarem un paisatge més impressionant i grandiós. Estem envoltats de cims que depassen els 4.000 metres!, des del cim del Mont Blanc a les Grandes Jorasses passant per la Dent du Géant o pel peu dels Drus. Una gran experiència.

L'Aiguille du Midi amb Chamonix al fons

Pendents de sortida sota l'Aiguille du Midi

Cal afegir aquí dues consideracions prèvies més. La primera és que la Vallée Blanche no segueix un únic itinerari. Hi trobem quatre grans línies de descens amb lleugeres variants de dificultats i exigències tècniques ben diferents. El 90% dels esquiadors segueixen la línia més senzilla i segura. Cadascú haurà de fer la seva tria. Per la clàssica cal un bon nivell d'esquí en pista (vermell). Per la resta cal tenir nivell de pistes negres i en condicions de fora pista, amb neu profunda i canviant. La segona és que no sempre podem arribar esquiant a Chamonix i completar els 2.700 metres de baixada. De fet la majoria d'esquiadors s'atura al peu de les escales que pugen al mirador i l'hotel de Montenvers situat a 1.900 m dominant la part baixa de la Mer de Glace. Des d'allí retornen a Chamonix amb el tren cremallera que hi porta. El descens en aquest cas és d'uns 2.000 m. Només fins a meitat, amb sort fins a finals de març, podrem fer el descens integral. Per fer-ho cal sortir de la part baixa de la glacera i enfilar-se per la morrena lateral fins a la cota 1.634 m on hi ha un bar i baixar per una pista dintre del bosc fins a Chamonix.

Les quatre possibles rutes de la Vallée Blanche

Com molts, pensava que aquest nom tan sols era una mena de marca comercial de l'estació d'esquí de Chamonix per deno-

Enfilant la Vallée Blanche amb la glacera de Talèfre al fons

minar aquella esquiada fora pista tan excepcional per sobre d'una glacera, la Mer de Glace. També creia que només hi havia un camí de baixada. Estava equivocat. La Vallée Blanche és, de fet, el nom d'una glacera per on, justament, la majoria d'esquiadors no baixen. La Mer de Glace pròpiament dita es forma a 2.100 m a la confluència de les glaceres de Tacul i de Leschaux. Al seu temps la de Tacul es forma per la confluència de quatre glaceres que venen de més amunt. Són les de l'Envers de Plan, la Vallée Blanche, del Géant i les Périades. En aquesta capçalera, entre els 3.700 m de la sortida i aproximadament la cota 2.500 m, on hi ha el refugi del Requin, és on les quatre glaceres ens ofereixen quatre grans línies de descens. Per entendre-ho ràpidament us remeto a les imatges. Les línies de descens queden definides per les arestes de roca que separen les glaceres. La del Géant i la Vallée Blanche estan ben separades pel Gros Rognon i conflueixen al coll del mateix nom a 3.450 m. La glacera de la Vallée Blanche i la de l'Envers du Plan estan unides a la part superior i separades a la seva part baixa pel Petit Rognon. A grans trets les quatre grans línies de descens són:

Encarant els seracs i les esquerdes de la galcera de la Vallée Blanche

► La Vallée Blanche clàssica. És l'itinerari que segueixen més del 90% dels esquiadors quan fan la Vallée Blanche. Segueix la línia de mínim pendent, travessant la part superior i més planera de la glacera de la Vallée Blanche fins al coll del Gros Rognon i enfilant a continuació la baixada per la glacera del Géant, la més extensa i principal aportadora de la Mer de Glace. És al mateix temps la més senzilla pel que fa al pendent i zones de perill. Ofereix una sèrie de variants de més pendent com més s'aproxima la línia de baixada a la base del Gros Rognon. En aquest cas a la cota 3.000 m cal evitar per l'esquerra una zona d'esquerdes.

► La Vraie Vallée Blanche. És a dir la vertadera Vallée Blanche, o descens original. Baixa la glacera d'aquest nom aproxi-

mant-se al vessant nord del Gros Rognon. L'itinerari queda durant bona part del dia a la seva ombra. Actualment hi baixa molt poca gent a causa de les nombroses esquerdes que presenta i que fan de l'itinerari un laberint. Reservada a esquiadors alpinistes equipats conseqüentment.

► Petit Envers. Aquest és l'itinerari que us descriuré més endavant ja que és per on vàrem baixar. Recorre també la glacera de la Vallée Blanche però a la part baixa s'atansa al Petit Rognon. La dificultat canvia d'any en any segons com estiguin d'obertes les esquerdes que sempre caldrà anar esquivant. Ofereix una variant més directa pel vessant nord del Petit Rognon. Confluei amb els dos itineraris anteriors a un gran replà anomenat la Bédière a 2.730 m.

Arribada al refugi de Requin

► Envers du Plan o Grand Envers. Itinerari reservat a esquiadors experts (pendents de fins a 45°) amb coneixements d'alta muntanya. De bon principi cal baixar esquiant per sobre de l'aresta Midi-Plan fins que aquesta comença a pujar. Allí cal baixar fins a la coma que hi ha sota el coll de Plan i seguir-la fins a un pla a 3.150 m on accedim a la glacera de l'Envers du Plan. Aquesta glacera és força dreta i esquerdada. A la part baixa hi ha dues possibles sortides. La primera mantenint-se a l'esquerra de la glacera porta a uns pendents de 45° que passen per darrere el refugi del Requin i baixen, molt directament, fins a la glacera de Tacul a la cota 2.300 m. La segona una mica menys compromesa porta cap a un tercer ronyó rocallós que domina el refugi del Requin i per un corredor dret ens deixa sobre mateix del refugi.

El gran dia en tres temps

1.- Preàmbul a l'Aiguille de Midi

Mitjans de març. El dia abans ens hem informat a l'oficina dels guies de Chamonix de les condicions de la neu al tram final, un cop se surt de la glacera. Ens han dit que caldrà que ens traiem els esquis en dos trams curts d'un centenar de metres però que podrem arribar esquiant a Chamonix. El bon temps està garantit, estem de sort. El dia D no podem evitar fer una bona estona de cua tant per comprar els bitllets de pujada fins a l'Aiguille du Midí com per accedir als dos trams de telefèric que hi pugen. Cal tenir present que molts turistes pugen fins a l'Aiguille du Midi per gaudir de les vistes que ofereix des dels seus 3.842 m. És després del telefèric del Klein Matterhorn, a Zermatt, el segon més alt d'Europa. Sortim de 1.030 m i un primer telefèric ens du a l'estació intermèdia del Plan de l'Aiguille a 2.310 m. Allí admirem la verticalitat del segon tram, la cara nord de l'agulla i a la nostra dreta l'agulla i el Dôme du Goûter per on discorre la ruta més clàssica cap al cim del Mont Blanc. El segon tram puja a l'estació superior de l'Aiguille du Midi situada a 3.777 m. Aquest prodigi de l'enginyeria fou inaugurat el 1954. Un telecabina inaugurat el 1957 permet enllaçar l'Aiguille du Midi amb el vessant italià del Mont Blanc passant per la Punta Helbroner. Allà dalt hi ha molta gent, d'una banda turistes japonesos i coreans i d'altra banda esquiadors atrafegats. Descobrim que allò, més que una estació d'enllaç entre dos telefèrics, és un complex turístic de primer ordre. Hi ha miradors, terrasses panoràmiques, un restaurant autoservei, exposicions, galeries de pas penjades a la roca sobre el buit i un balcó amb el terra de vidre on els turistes asiàtics fan cua per fer-s'hi una *selfie* amb cara d'esglai a causa del vertigen. Per un ascensor accedim a la terrassa superior del complex que ofe-

La terrassa del refugi de Requin amb els seracs del Géant al fons

Esquiant sota els seracs del Géant

reix un impressionant panorama de 360º. El dia és esplèndid i la mirada se'n va ràpidament cap al cim del Mont Blanc i cap al conjunt format per la Dent du Géant i les Grandes Jorasses. Chamonix queda 2.800 metres més avall!

2. La Vallée Blanche

Finalment a les onze, al cap de quasi una hora d'exploració enfilem el túnel de neu que ens porta a l'aresta de sortida. Des de dalt ja hem vist que el primer tram de baixada està molt ben protegit per passamans de corda i que, a còpia de baixar-hi esquiadors, s'ha convertit en una veritable trinxera. Els qui porten botes de pista no ho passen gaire bé. Tenen motius per témer una relliscada. El tram equipat és força pendent i baixa setanta metres fins a la cota 3.700 m. Allí l'aresta s'eixampla i fa un ampli replà on finalment ens calcem els esquís. Nosaltres baixarem la via del Petit Envers seguint la glacera de la Vallée Blanche. El primer tram de l'esquiada és el mateix per a tothom i en arribar cap a la cota 3.400 m, abans del coll del Gros Rognon, ens separem del gruix d'esquiadors que segueixen la ruta clàssica. Encarem una llarga diagonal per la part alta de la glacera, més amunt de la línia de seracs. Esquiem en un marc grandiós amb la Mer de Glace i la Dent du Géant com a teló de fons! Quan som a la vertical del Petit Rognon hem d'encarar un seguit de pendents més drets i esquerdats buscant la línia més segura que ve a ser la que equidista dels dos Rognons. És el tram més compromès. Ens el prenem amb calma, cal mirar-s'ho bé abans de començar a traçar ziga-zagues entre les profundes escletxes. Malgrat tot no arribem a patir, ans al contrari, hi posem els cinc sentits i gaudim de l'experiència única. Finalment cap a la cota 2.900 m deixem enrere el tram d'esquerdes i ens resta fer una diagonal cap a la dreta, que allunyant-nos del Petit Rognon, ens porta prop del replà de la Bédière a 2.730 m on la nostra glacera s'ajunta amb la del Géant i amb la ruta clàssica. Hem trigat hora i mitja a fer 1000 m de baixada. El tram que ve és el més espectacular de la via clàssica: la baixada pel costat dels seracs del Géant. Es tracta d'un caos de blocs de glaç i grans esquerdes al llarg de quatre-cents metres de desnivell a la part més baixa d'aquesta glacera. En iniciar aquest descens emprenem un llarg i delicat flanqueig a l'esquerra que ens du al refugi de Requin. No volíem deixar passar l'ocasió de visitar aquest emblemàtic refugi situat a 2.516 m, al peu de les agulles de Plan i la Dent du Requin. Ocupa una balconada sobre la Mer de Glace en un entorn molt alpí. Domina els seracs del Géant i la glacera del Tacul oferint un panorama excepcional. El dia radiant de què gaudim fa que les taules de la terrassa siguin plenes de clients dinant. Nosaltres hi dinem desitjant allargar al màxim el plaer contemplatiu.

3. La Mer de Glace i descens a Chamonix

Després de dinar reprenem el descens atansant-nos de nou als seracs del Géant. Esquiem per pendents força drets al vessant esquerra de la glacera. Ens sentim empetitits davant la dimensió d'aquell caos de glaç. Cap als 2.300 m la glacera del Géant perd inclinació i s'ajunta amb la glacera de les Périades donant origen

Esquiant sota els seracs del Géant i el Petit Rognon

a la glacera de Tacul, ampla, planera i simplement aclaparadora. La seva amplada i l'alçada dels cims que ens envolten ens fan sentir insignificants. Encarem en marcada direcció nord un tram de 6 km de longitud amb un pendent molt suau. Si no escollim bé la línia potser ens tocarà remar. Progressem sota la imponent presència de l'Aiguille Verte de 4.122 m. Als 2.100 m la nostra glacera s'ajunta amb la de Leschaux que ve de la base de la mítica cara nord de les Grandes Jorasses. En aquest punt es forma finalment la vertadera Mer de Glace. Mica a mica aquesta formidable llengua glaciar es va estrenyent. A banda i banda el color més blanc de la roca posa de manifest el gruix de glaç que ha perdut la glacera, d'entre cent i dos-cents metres. Finalment a la cota 1.700 m arribem on hi ha la Grotte Glacée. Es tracta d'una cova de glaç, un esquer turístic tallat i esculpit cada any dins la Mer de Glace sota Montenvers. La majoria d'esquiadors acaben aquí el seu periple i emprenen la pujada de més de dos-cents metres que per un seguit de sòlides passeres i escales metàl·liques, o bé amb un telecabina, pugen a l'Hotel de Montenvers. Un cop allí dalt a 1.913 m, agafarem el tren cremallera de retorn a Chamonix. Enlloc com aquí s'aprecia el retrocés i la pèrdua de gruix de la glacera. L'estació inferior del telecabina, inaugurada el 1988 a tocar de la glacera, queda ara enlairada vuitanta metres sobre aquesta! Nosaltres continuem baixant sobre la llengua glaciar, cada cop més glaçada i estreta. Esquiem gairebé un quilòmetre i baixem uns cent-cinquanta metres més. A la cota 1.530 m ens descalcem els esquís i enfilem un camí nevat evident que puja cent metres per sobre la morrena lateral de la glacera. En vint minuts pugem fins al bar del Rocher de la Motte a 1.638 m. En aquest punt fem una darrera mirada cap a la Mer de Glace

Dades pràctiques de la Vallée Blanche

Desnivell: 2.700 m fins a Chamonix, 2000 m si parem a Montenvers. Per una distància total d'uns 22 Km.

Període: de desembre a maig. El millor mes és març si pretenem arribar esquiant a Chamonix.

Accés: telefèric de l'Aiguille du Midi. Obertura a les 8h. Preu 50 €. Telefèric + cremallera 65 €. Tota la informació i compra anticipada a www.chamonix.com, web amb versió en castellà.

Horari: per al descens cal comptar un mínim de 3 a 4 h segons on acabem. Afegint-hi els temps d'espera al telefèric i/o al cremallera se'n van almenys 6 h a les quals afegirem les pauses.

Material: els qui fan la ruta clàssica no porten més material que el d'esquí de pista. Per les altres línies cal portar arnés, casc i material d'autorescat en cas de caiguda en esquerdes, així com ARVA, pala i sonda.

Descens amb guia: a partir de 93 € si es va en grup (no inclou els remuntadors). Informació a: www.chamonix-guides.com

La immensa i planera glacera de la Mer de Glace

Tram encaixonat de la Mer de Glace arribant a Montenvers

dominada en aquest sector per l'esmolat perfil de les agulles dels Drus. Des d'aquí ja veiem Chamonix, sis-cents metres més avall. Emprenem l'últim tram del descens. Esquiem seguint el traçat de la pista que a l'estiu puja fins on ens trobem per dins del bosc. És una pista estreta amb zigazagues molt peraltades i per tant força divertida. Fa prop de cinc quilòmetres de longitud. Com ja ens havien avisat, en dos trams de menys d'un centenar de metres ens traiem els esquís per manca de neu. Al cap de tres quilòmetres i mig travessem la via del cremallera de Montenvers i tres-cents metres més enllà entrem al domini esquiable de Les Planards. És un petit sector del vast domini esquiable de Chamonix enganxat al poble, a tocar de l'estació del tren cremallera de Montenvers. Els canons garanteixen trobar-hi neu ja que acaba a la cota 1.050 m. D'aquesta manera tant poc bucòlica, envoltats d'esquiadors debutants i sobre una neu estovada pel sol baixem els darrers metres de la que ha estat sens dubte una memorable jornada.

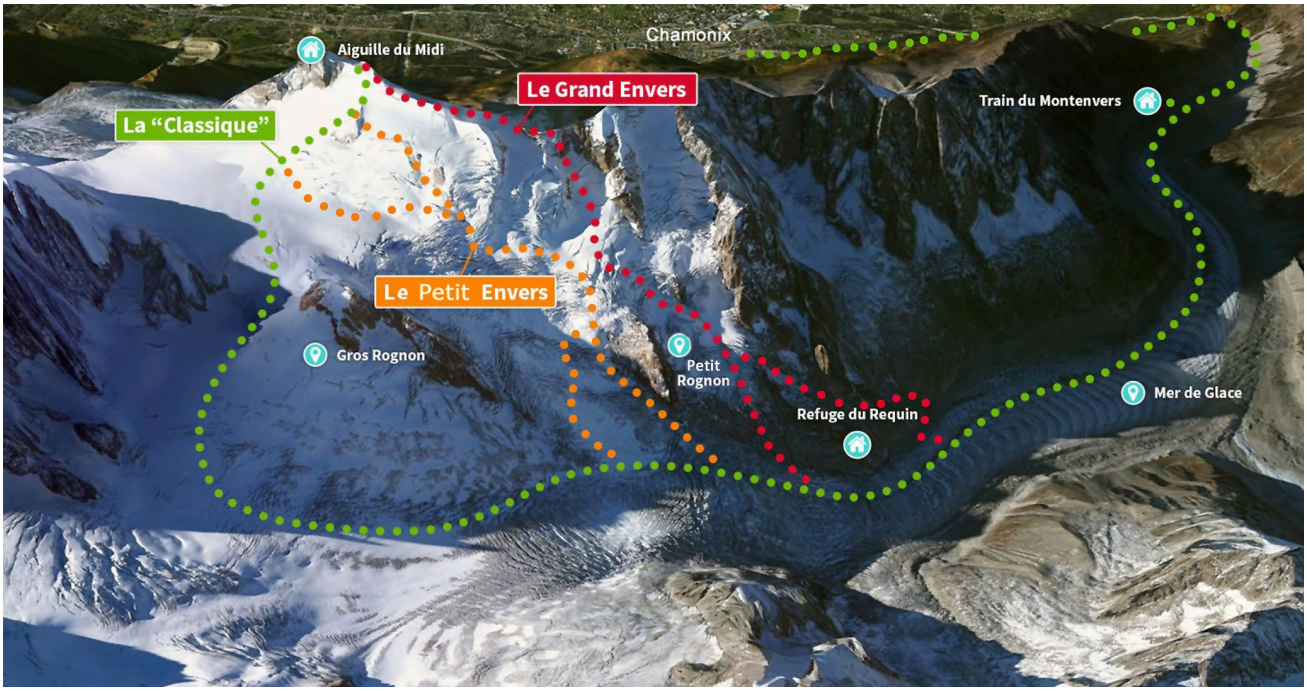

Vista aèria dels principals itineraris de la Vallée Blanche

Ascensions i escalades als voltants de Passo Gardena

Text i fotografies de *Carles Gel*

Les Dolomites ofereixen un ampli i impressionant ventall de possibilitats; des de les típiques ascensions d'alta muntanya, passant per inacabables ferrades i escalades de gran dificultat, a ascensions més nobles on la dificultat moderada i assequible, ens farà gaudir d'uns paisatges gairebé perfectes. Als voltants de Passo Gardena, al Tirol del Sud, hi trobarem aquestes ascensions que tant desitgem.

La magnífica paret sud de la Gran Cir

PASSO GARDENA

Des de principis del 2013 les Dolomites omplen molts dies de la meva vida i em regalen instants de gran joia i plaer impossibles d'oblidar. Viure a cavall d'Andorra i el Tirol del Sud, em dona la possibilitat de conèixer muntanyes relativament poc conegudes i allunyades de les típiques masses d'alpinistes i excursionistes, que prefereixen altres destins més coneguts i prestigiosos.

L'exploració de les muntanyes i dels racons més freds de la Terra ha marcat la meva vida des de fa diverses dècades, i a les Dolomites he pogut seguir el mateix camí.

Fa tres hiverns va nevar molt poc en aquelles muntanyes, i durant mesos, les Dolomites es van despullar, mostrant la nuesa de les seves parets, pilars i esperons. No obstant, el fred era notable i vam poder obrir una desena de cascades de gel als peus de les Torres de Sella i també a Afers, una vall molt estreta en paral·lel a Villnöss (Val di Funes). Aquest va ser un dels grans regals que em va fer l'hivern dolomític. Aquests darrers mesos he pogut anar quatre vegades a Passo Gardena i Alta Badia, i allà he pogut gaudir d'algunes ascensions d'una gran estètica i puresa. Aquesta és la història de quatre ascensions.

1. GRAN CIR (2.592 m)

La Gran Cir és una muntanya notable que ratlla la perfecció absoluta. Es tracta d'una mola d'estructura completament rocallosa, que s'enlaira per sobre de Passo Gardena (Grödner Joch). La paret sud té gairebé 300 metres de desnivell i és coneguda per les seves vies d'escalada. Precisament la ruta normal d'aquesta muntanya també discorre per aquest mateix vessant. L'aproximació és curta i força directa i amb només 2 hores podrem assolir aquesta magnífica talaia dolomítica.

De Passo Gardena (2.121 m), ens dirigirem a través d'un magnífic camí envoltat de fantàstics prats, en direcció nord / nord-est, vers la paret sud de la Gran Cir. La via normal transcorre per la profunda canal que hi ha a l'esquerra de la paret, força dreta però amb un senderó força ben fressat. A l'arribar als peus del bloc encastat veurem néixer a la nostra dreta una ferrada que haurem de seguir, primer a través de plaques molt polides, per les quals ens situarem a la cara sud de la Gran Cir. Tot seguit continuarem pujant per un camí força bonic, fins que arribarem a una mena de canal molt vertical completament equipada, i que és el darrer obstacle de la via normal. Tot seguit, després d'escalar un parell de graons de II s'arriba al cim de la Gran Cir (2.592 m), coronat per una gran creu de ferro. Vistes esplèndides en totes les direccions. El descens el farem seguint el mateix itinerari.

*Durada de l'ascensió: 2h + 1h per al descens
*Desnivell +: uns 470 m
*Material: casc, arnés i corda (per als principiants)

Les nostres siluetes a la paret de la Gran Cir

Inici de la via ferrada de la Gran Cir

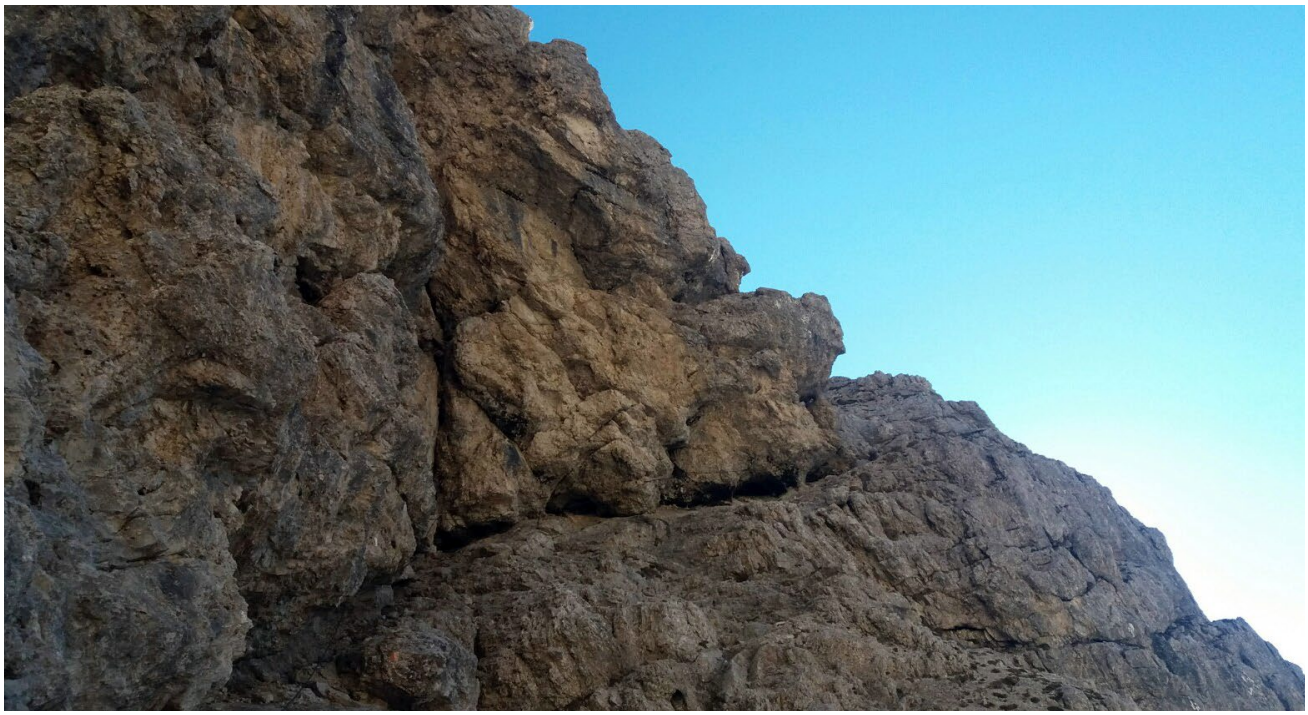

2. PUNTES DE LA CATTENA CIR (2.436 m)

A la dreta de la Gran Cir s'obre un món de pedres i agulles realment impressionant, i les possibilitats d'escalada són gairebé infinites. La primera vegada que vaig estar-hi vam assolir quatre agulles petites i esveltes plenes d'encís i de màgia. He pogut escalar aquestes agulles dues vegades més.

De Passo Gardena (2.121 m) cal dirigir-se en direcció nord-oest, per un camí preciós que, suaument, s'endinsa en el cor d'aquestes muntanyes de pedra. Després de deixar la Malga Jimmi a l'esquerra, el camí es torna més estret, però encara és més interessant. Ens enlairarem ràpidament descobrint l'Alta Badia, un indret força encisador del Tirol del Sud. A l'arribar a una mena de collet, descobrirem un petit cim a la dreta que podrem escalar sense gaire dificultat en pocs minuts. Es tracta del I Pic (2.436 m). Tornarem al camí de pujada i poc després ens desviarem a la dreta, seguint un estret senderó que ens portarà al peu de tres agulles. La primera s'assoleix sense cap mena de dificultat, tot i que cal seguir el tall de l'aresta. Primera agulla (2.426 m). Davallarem en sentit contrari fins arribar al peu de les altres dues agulles molt més verticals. No obstant, entre agulla i agulla veurem el pas clau. És tracta d'una escalada fàcil de I i 10 metres que ens deixarà entre ambdues puntes. La de la dreta és força bonica, i després d'escalar una placa inclinada assolirem el cim (2.435 m).

Tornarem al petit pas i escalarem un tram de 3 o 4 metres fins al cim de la tercera agulla (2.433 m), tan petita que només hi cap una persona. Vessant sud molt vertical! El descens el farem pel mateix camí.

*Durada de l'ascensió: 1h 30' + 1h de baixada
*Desnivell +: uns 340 m
*Material: casc, arnés, bagues llargues, algun tascó, una corda de 30 m

Il Capanile Contesina, un dels cims més estètics de la Cattena Cir

L'esplèndid Langkofel vist des de Passo Gardena

Darrera placa de l'Agulla de Cir

3. SAS CIAMPAC (2.672 m)

Muntanya força desconeguda situada a la mateixa Cattena Cir. Puc dir amb total sinceritat que gairebé la vaig assolir per casualitat un dia de setembre de l'any passat. De fet no era el meu objectiu per aquell dia!

De Passo Gardena agafarem el mateix camí que per l'itinerari número 2, endinsant-nos de ple al Parco Naturale Puez-Odle famós per la seva diversitat.

Després de deixar a la dreta el I Pic, continuarem pujant per un camí cada vegada més bonic, envoltats per arreu d'agulles i parets que no donen treva. De tots aquests cims sobresurt el Ciampanil Contessina, una brutal agulla completament vertical d'uns 150 metres d'altura, que emergeix de les entranyes de la Terra i se suma a l'espectacle de les Dolomites.

Després d'assolir el Passo Cir (2.469 m), el camí davalla pel vessant contrari de la muntanya, i tot seguit, una vegada assolit el llit de la vall, remunta amb un pendent fins al Passo Crespeine. Tot seguit el camí dibuixa una llarga diagonal ascendent fins al cim del Sas Ciampac (2.672 m), sostre d'aquesta llarga serra dolomítica. Vistes esplèndides en totes les direccions, però molt especialment sobre Val Badia. El descens el farem pel mateix itinerari.

*Durada de l'ascensió: 2h 15' + 1h 30' per fer el descens
*Desnivell +: uns 650 m
*Material: els bastons

Magnífica agulla tot pujant al Sas Ciampac

El Sas Ciampac i a la seva dreta el Sassongher, a Alta Badia

4. SASSONGHER (2.625 m)

El Sassongher és la talaia perfecta que domina la localitat de Corvara, una mola rocallosa que té una estètica insultant, i que no deixa indiferent a cap amant de la muntanya ni tampoc a cap fotògraf.

Les pistes d'esquí dominen l'etern Sassongher. En direcció nord, un camí s'enlaira envers aquesta muntanya, guanyant metres de desnivell sense cap tipus de dificultat, fins que s'arriba a la Forcella del Sassongher (2.435 m), un pas molt estret situat als peus de l'aresta nord-oest de la muntanya. Des d'aquí ens enlairarem per un camí de forta pujada fins arribar a les principals dificultats, totes equipades com a via ferrada. Sense cap problema assolirem el cim del Sassongher (2.625 m). Grans panoràmiques sobre l'Alta Badia i el Grup de la Marmolada. El descens el farem pel mateix itinerari.

*Durada de l'ascensió: 2h + 1h de descens
*Desnivell: uns 800 m
*Material: bastons, casc, arnés i corda per als poc experts

LA MILLOR ÈPOCA:

De finals de maig o primers de juny, fins a mitjans d'octubre

CARTOGRAFIA D'INTERÈS:

Mapa Hochabtei/Alta Badia, Editorial Kompass, 1:25.000

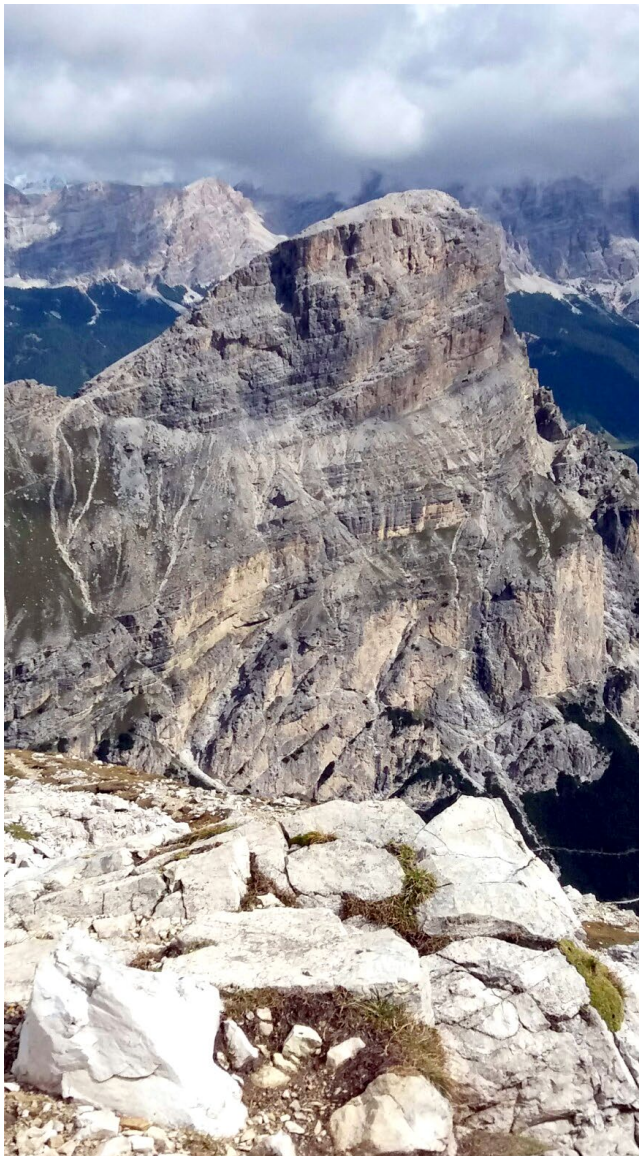

El Sassongher

El Puigmal des de serra Cavallera

Papa, me'n vaig al Puigmal a veure la posta de sol

Text de *Jordi Cruz*
Fotografies de *Ramon Pascual*

A l'estiu de l'any 2018, quan acabava d'escriure *3 nits de torb i 1 Cap d'Any* i Símbol Editors es va oferir a publicar-lo, un amic em va explicar una anècdota relacionada amb l'excursionisme a alta muntanya: un dia de juliol, al voltant de les sis de la tarda, mentre era a la feina, el meu amic va rebre una trucada del seu fill de 18 anys, en què li deia que se n'anava amb uns amics al Puigmal a veure la posta de sol des del cim. Els nois es van desplaçar en cotxe des de Barcelona fins a la collada de Fontalba, més amunt de Queralbs, i des d'allà van pujar corrent fins al pic més alt del Pirineu Oriental. Cap a les nou del vespre, tres hores més tard que sortissin de Barcelona, els nois ja eren al cim del Puigmal, de 2.909 metres d'altitud, preparats per l'espectacle de la posta de sol des d'un lloc tan poc habitual. D'un temps ençà, la conversió de les carreteres C-16 i C-17 en autovies ha fet que els pics del Pirineu Oriental siguin molt accessibles pels més de tres milions de persones que viuen a l'àrea metropolitana de Barcelona. Això ha fet que cada vegada més gent, experta o no, ben equipada o no, faci activitats de lleure a l'alta muntanya gironina, una zona que, com el seu nom indica, es troba a una altitud considerable. I l'altitud és sinònim de fred, no només a l'hivern sinó també la resta de l'any, fins i tot a l'estiu. A 3.000 metres d'altitud, a l'atmosfera lliure, la temperatura mitjana al juliol ronda els 5 graus Celsius, la qual cosa fa que algunes nits d'estiu la temperatura s'acosti als 0 graus a cotes per damunt dels 2.500 metres. A més, en cas que faci vent, ja sigui a causa de les entrades de vent de nord que sovint afecten al Pirineu Oriental, o a causa de les tempestes, tan freqüents a l'estiu, el *windchill* o temperatura de sensació fins i tot pot arribar a estar per sota dels zero graus.

Què hauria passat si el fill del meu amic hagués tingut un accident a prop del cim del Puigmal i hagués hagut de passar la

nit al ras mentre esperava que els GRAE anessin a rescatar-lo? Hauria pogut suportar el fred de la nit? O potser no duia roba d'abric per anar més lleuger, tal com s'ha posat de moda darrerament?

Què hauria passat si s'hagués accidentat i després l'hagués sorprès una tempesta? Afortunadament, al fill del meu amic i als seus companys no els va passar res; a més, havien consultat la predicció meteorològica, potser per assegurar-se que ni els núvols baixos ni la boira els espatllessin l'espectacle de la posta de sol, i aquell vespre de juliol va fer molt bon temps. Cal dir que les prediccions meteorològiques són cada vegada més acurades i de molt fàcil accés, però és important saber que tota predicció té un grau d'incertesa i que, especialment els practicants del muntanyisme a l'alta muntanya, haurien d'anar preparats per afrontar aquesta incertesa, davant la possibilitat que qualsevol accident o imprevist faci que puguin estar exposats a condicions meteorològiques extremes no previstes.

Torb sota el Carlit

Un exemple el trobem en l'episodi de torb que a finals de l'any 2000 es va endur la vida de nou muntanyencs al Pirineu Oriental. Si bé en aquella ocasió s'havia pronosticat un canvi de temps que portaria un descens acusat de la temperatura, vent fort als cims de les muntanyes i precipitacions febles de neu, durant el matí d'aquell 30 de desembre de l'any 2000 les condicions meteorològiques encara van ser molt favorables per a la pràctica d'activitats a alta muntanya, amb cel poc ennuvolat, temperatura suau i poc vent. Això va fer que al matí desenes de muntanyencs pugessin al Balandrau, al Gra de Fajol i a altres cims propers i que, quan a partir de les dues de la tarda el temps canvià de forma sobtada, els excursionistes que en aquell moment es trobaven per damunt dels 2.000 metres d'altitud no tinguessin cap possibilitat de fugir de l'infern glaçat en què es va convertir la zona de les capçaleres del Ter i el Freser: la temperatura va baixar acusadament, fins als 15 graus sota zero a 2.400 metres d'altitud, i de cop i volta va començar a bufar un vent molt fort, amb cops de més de 100 quilòmetres per hora, no només als cims del Pirineu Oriental, sinó també a les valls. A l'estació automàtica que el Servei Meteorològic de Catalunya acabava d'instal·lar a Ulldeter, es va arribar fins als 138 quilòmetres per hora, però veient els efectes del vent a la zona i el que expliquen els supervivents, és molt probable que el vent encara fos més fort.

Aquell va ser un temporal de fred i vent que va posar en perill la vida dels qui aquell dia eren a alta muntanya, però el pitjor de tot va ser el torb, un torb desmesurat que durant hores i hores va reduir moltíssim la visibilitat, de vegades fins i tot a menys d'un metre. I és que el torb, quan bufa a més de 100 quilòmetres per hora, pot arribar a transportar gairebé un quilo de neu per metre quadrat i per segon, tal vegada com si a una persona li tiressin una pala de neu cada segon, una neu que impactava contra el cos dels muntanyencs a cent quilòmetres per hora, sota l'udolar constant del vent, un soroll eixordador que no va parar durant moltes hores. Això és el que van haver de suportar els qui aquell dia eren a la zona. Tot plegat perquè el vent fortíssim i sobtat que durant la tarda i la nit del 30 al 31 de desembre de l'any 2000 va bufar a l'Alt Ripollès, es va trobar una gran quantitat de neu solta, la que una setmana abans havia deixat la llevantada que a més de neu a les muntanyes també va regar abundantment la meitat est de Catalunya. Aquell canvi de temps va provocar un dels episodis de torb més intensos que es recorden al Pirineu i va fer que molts dels muntanyencs que es trobaven al Balandrau, al Gra de Fajol i al coll de la Coma de l'Orri, es perdessin i haguessin de passar la nit al ras, sotmesos a una sensació tèrmica de fins a 30 graus sota zero, i que alguns d'ells acabessin morint.

Recordar accidents com aquells ha d'ajudar a que no es perdi el respecte a aquestes muntanyes, cada vegada més accessibles i amb poca dificultat tècnica, però sovint sotmeses a condicions meteorològiques extremes que poden resultar molt perilloses. És per això que cal seguir totes i cadascuna de les recomanacions del Departament d'Interior de la Generalitat de Catalunya sobre seguretat a muntanya, especialment pel que fa a la consulta de predicció meteorològica actualitzada i de qualitat. La del Servei Meteorològic de Catalunya s'elabora a partir de la sortida de models meteorològics que cada vegada simulen millor l'orografia de les muntanyes catalanes i que ja són capaços d'intuir situacions meteorològiques tan complexes com la del 30 de desembre de l'any 2000; sortides de model i prediccions que després són millorades per professionals experts que sovint també són practicants del muntanyisme.

Tot plegat perquè, gràcies als avenços tecnològics i científics, i amb seny, els accidents per causes meteorològiques siguin cada cop menys freqüents al Pirineu català.

Jordi Cruz és meteoròleg del Servei Meteorològic de Catalunya i autor del llibre *3 nits de torb i 1 Cap d'Any*

Ettore Castiglioni, cercant la llibertat

Manel Canales

El 15 de setembre de 1935 un grup d'escaladors, liderats per Vitale Bramani i Elvezio Bozzoli, van ser sorpresos per una tempesta i un fort descens de la temperatura a la Punta Rasica (3.308 m, massís del Bergell). Sis d'ells, que calçaven botes amb sola de cànem, moriren per congelació. L'episodi esperonà Bramani a dissenyar una sola que servís alhora per escalar i per progressar en neu. Bramani regentava una botiga de material de muntanya a Milà, que era un lloc de trobada habitual d'alpinistes. Un d'ells, Aldo Bonacossa, contactà amb Hans Frei, un escalador suís que utilitzava unes botes amb una sola de goma llisa. Bonacossa n'aconseguí un parell, que posteriorment lliurà a Bramani. Aquest i Ettore Castiglioni, un dels seus companys habituals d'escalada, estudiaren a fons la sola de les botes de Frei i discutiren sobre com modificar-la per a fer-la polivalent: seria més gruixuda i s'hi gravaria un patró de cavitats i reblons, que li donarien una adherència i un drenatge adequats.

Posteriorment, Bramani va debatre la proposta amb enginyers de la fàbrica de pneumàtics Pirelli, on es produïren les primeres soles *Vibram*. L'any 1937 van treure al mercat el model *Carrarmato*, que poc temps després seria provat amb èxit per Bramani i Castiglioni en la seva ascensió al Pizzo Badile per la cara nord-oest. Ettore Castiglioni (Ruffré, Trentino 1908-Passo del Forno, 1944) va ser un alpinista i advocat italià. Començà a escalar als 15 anys a les Dolomites, on obrí unes 200 noves vies de gran dificultat. L'any 1937 formà part de l'expedició a la Patagònia, organitzada per Bonacossa, que intentà sense èxit fer el Fitz Roy. Persona de ferms ideals humanitaris; un cop a Itàlia signà l'armistici, liderà un grup de partisans, ubicat a la vall de Valpelline, que ajudà a travessar la frontera italo-suïssa a més d'un centenar de jueus i antifeixistes. Entre ells, Luigi Einaudi, futur president de la República Italiana. El dia 11 de març de 1944, en el curs d'una missió, passà la frontera amb una identitat falsa, però fou descobert i fet presoner al poble grisó de Maloja. A la matinada del dia següent fugí, assolí el passo del Forno, però morí per congelació en territori italià ja que, en requisar-li els pantalons, la jaqueta, les botes i els esquis, tan sols anava equipat amb una manta i uns draps pels peus. Les seves guies de les Dolomites i els Alps Càrnics, editades pel Club Alpí Italià, ens el recorden.

Granit

Lluís Catasús

El granit és una roca plutònica magmàtica que es forma pel refredament lent a gran fondària de grans masses de magma a l'interior de l'escorça terrestre. És la roca plutònica més abundant de l'escorça continental del planeta. És dura, àcida, densa, de textura granulosa i cristal·lina. De fet el seu nom deriva del llatí *grànum*, gra.

La composició química del granit és: 74,5% de sílice, 14% d'alúmina, 9,5% d'òxids de sodi i de potassi i 2% d'altres òxids. És una pedra conglomerada formada per molts minerals. Els més visibles són: el feldspat alcalí (blanc) 50%, el quars (gris) 30% i la mica (moscovita si és clara i biotita si és negra) 20%. La mica pot ser substituïda per hornblenda i a més a més poden trobar-se en quantitats molt petites altres minerals accessoris. Pot ser de molts colors: gris, beix, marró, blanc, vermell clar… es coneixen varietats de 500 colors diferents.

En la prehistòria ja es feia servir per fer monuments funeraris, militars, etc. Els egipcis esculpien la roca de granit per fer estàtues, columnes, portes, llindes, parets i terres. També el varen utilitzar en la construcció d'algunes piràmides.

El granit és una roca abundant i fàcil d'explotar que reuneix unes característiques òptimes (bona densitat, durabilitat, resistència i varietat de colors) per ser un material de construcció. A Galícia i a Àvila es troben jaciments molt importants de granit, però el jaciment més gran del món amb una àrea de 45.000 km és a l'Àfrica.

El cap de Creus, patrimoni natural i cultural

Eduard Soler

El cap de Creus és el punt més oriental de la península Ibèrica. Ubicat a la comarca gironina de l'Alt Empordà, a l'extrem nord de la Costa Brava, és la punta d'una petita península que s'endinsa en la Mediterrània i que separa de forma evident el golf de Roses, al sud, del golf de Lleó, al nord. L'àrea del cap pertany al terme municipal del poble de Cadaqués i forma part del Parc Natural del Cap de Creus creat a finals del segle XX. A la zona també se l'anomena el cap del Diable, que separa les mars d'Amunt i d'Avall.

El cap de Creus

L'accident geogràfic del cap de Creus està convenientment senyalitzat pel far del mateix nom, situat a 500 metres terra endins des de la punta del cap i a 87 metres d'altura sobre el nivell del mar, a l'indret anomenat punta de l'Esquena, una mena de petit altiplà envoltat d'aigua per tres dels quatre cantons. Es tracta d'un edifici de planta quadrada per sobre de la qual s'aixeca al bell mig la torre de senyals d'onze metres d'altura, construcció típica dels fars del segle XIX i inclosa a l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. Una placa sobre la porta d'entrada ens recorda l'any de construcció al 1853. A uns 20 metres a llevant de la tanca que envolta l'edifici, en un nivell més baix, encara es poden veure els vestigis d'una antiga torre de senyals romana que durant la baixa edat mitjana es continuà utilitzant com a torre de guaita per alertar del perills que podien venir de la mar.

La península del cap de Creus, des d'un punt de vista geològic i morfològic, no és altra cosa que l'inici o el final, depenent de com es miri, de la serralada pirinenca en el seu punt més oriental. És un terreny muntanyós fortament erosionat pels elements que té el seu punt més elevat a Sant Salvador de Saverdera (682 m), punt culminant de la muntanya de Verdera, la qual forma part de la serra de Rodes, on destaquen les ruïnes del castell Saverdera (676 m), just a tocar del cim, i el monestir de Sant Pere de Rodes (520 m) situat al vessant nord-est de la muntanya sobre la badia del Port de la Selva.

A la part més baixa, entre els municipis de Cadaqués, al sud, i el Port de la Selva, al nord, el cap de Creus es caracteritza per ser un terreny inhòspit recobert de matolls i formacions arbustives sobre una base de granits i pissarres.

La força de les onades i els vents del nord i de llevant que castiguen la zona amb violència tot sovint, són els responsables d'un litoral extremadament abrupte i trencat amb abundants illots, alts penyasegats i tot un reguitzell de petites cales amagades, accessibles només per mar en molts casos, tot plegat envoltat d'aigües cristal·lines i profundes.

A fi de conservar aquest fantàstic indret de la nostra geografia, el 12 de març de 1998 es creà el Parc Natural del Cap de Creus esdevenint el primer parc marítimo-terrestre de Catalunya, doncs amb una superfície total de 13.886 ha, 10.813 ha corresponen a la part terrestre i les 3.073 ha restants a la part marítima. El parc engloba vuit municipis de l'Alt Empordà: el Port de la Selva, la Selva de Mar, Llançà, Cadaqués, Palau-saverdera, Pau, Roses i Vilajuïga.

Mes enllà de la riquesa natural d'aquest entorn que cal preservar, on proliferen un gran nombre d'espècies rares, algunes d'elles endèmiques, l'interès del parc també recau en la conservació i divulgació del patrimoni històric i arquitectònic de la zona on es troben ermites, construccions de pedra seca, cabanes de pastor, així com una gran quantitat de restes arqueològiques, entre les quals destaca una gran presència de dòlmens.

Igualment, una visita al cap de Creus no pot passar per alt el patrimoni cultural i artístic que situa Cadaqués, i el proper indret de Port-lligat, com a la capital del surrealisme de la mà d'un dels nostres catalans més universals, Salvador Dalí. Moguts per aquest entorn paisatgístic mediterrani i singular, font d'inspiració per a escriptors, poetes i pintors, el degoteig de personalitats del món artístic que passaren per Cadaqués a partir de la segona meitat del segle XIX i durant bona part del segle XX fou constant: Federico García Lorca, Luís Buñuel, René Magritte, Paul Éluard o el mateix Pablo Picasso, entre molts altres, en són grans exemples.

Presentat el nou llibre de Joan Maria Vives a la UEC de Gràcia

Caminades per Llívia recull nou itineraris per aquest municipi de la Cerdanya

Pasqual Garriga i Martí

El passat 25 de gener es va fer a la UEC de Gràcia l'acte de presentació de la guia excursionista *Caminades per Llívia* i voltants, del nostre soci Joan Maria Vives Teixidó.

El llibre descriu nou itineraris a peu que recorren tots els racons del terme municipal de Llívia, enclavament català en territori francès a la comarca de la Cerdanya. Els objectius de les rutes són ben diversos; un ens descobreix el pla del terme, un altre l'imponent i poc conegut castell, un altre les fonts del terme, un altre el patrimoni de pedra seca i d'altres cims com el pic dels Moros o el turó de Bell-lloc. Cada itinerari té un acurat croquis així com fotografies en color. Molt acurada edició de cent pàgines a càrrec d'Edicions Salòria.

Joan Maria Vives, ha estat director de la nostra revista *Excursionisme*, de la qual és col·laborador. És autor de vuit llibres i més d'un centenar d'articles de temàtica excursionista i un apassionat divulgador del patrimoni de pedra seca de Catalunya a través del blog Patrimoni i Muntanyes.

L'autor del llibre Joan Maria Vives

LLIBRES

3 nits de torb i 1 Cap d'Any
Autor: Jordi Cruz
Pròleg: Ferran Latorre
Editorial: Símbol Editors
Primera Edició: Novembre 2018
Número de Pàgines: 238

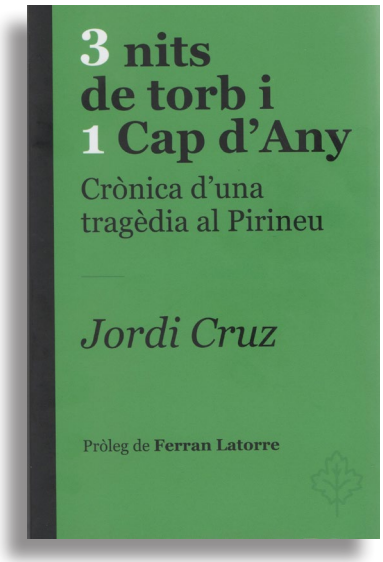

El 30 de desembre de l'any 2000 un canvi de temps brusc, anunciat però més fort del previst, provocà un torb excepcional al Pirineu que tingué conseqüències tràgiques: dotze muntanyencs moriren en aquelles circumstàncies, bé per allaus o per hipotèrmia. En Jordi Cruz, meteoròleg del Servei Meteorològic de Catalunya, ha relatat amb elegància, fluïdesa i exhaustivitat a *3 nits de torb i 1 Cap d'Any*, els terribles fets que se succeïren en diversos escenaris del Pirineu català entre el 30 de desembre i l'1 de gener del 2001. L'autor emmarca aquesta tragèdia al principi del llibre amb altres successos similars ocorreguts al Japó, Escòcia i les gorges del Freser, ressaltant la gran duresa de les condicions meteorològiques que en situacions hivernals de torb, temporals de vent i fred, afecten les persones que transiten per l'alta i també la mitjana muntanya. El llibre te la gran virtut d'explicar també el procés de creació de l'obra i el que aquesta ha significat per l'autor, donant al conjunt del text una notable component emocional. L'obra és una molt recomanable lectura pels muntanyencs i per tots aquells que, recordant o no els "fets del Balandrau", vulguin conèixer i prendre consciència dels riscos de la muntanya hivernal.

LLENGUA I MUNTANYA

L'*SKIMO* O ESQUÍ DE MUNTANYA

Concepció Arnau

Quan acaba la temporada d'esquí alpí comença la temporada forta de l'*skimo* o esquí de muntanya com s'hauria de dir en català.

A la primavera les condicions de la neu es troba en el seu millor moment per pujar amb pells de foca o foquejar (colloquialment) a l'alta muntanya.

Les estacions d'esquí que ja estan tancades serveixen per ser un punt de sortida molt còmode per poder pujar cap als cims. També pels qui volen iniciar-se en aquest esport, les estacions acabades de tancar són un lloc més segur que no pas una muntanya verge.

El material necessari és:
Esquís de muntanya, molt semblants als de pista però més lleugers i flexibles. Però si fem descensos amb més neu, caldrà uns esquís una mica més pesats, esquís fora pista (*freeride*) per poder fer unes baixades més segures.

Fixacions, també més lleugeres que les dels esquís alpins. Aquestes fixacions permeten aixecar el taló a les pujades i queden bloquejades en el descens.

Bastons, element bàsic per ajudar-nos en les pujades i les baixades.

Pells de foca, bandes de pell sintètica o de llana de cabra que es col·loquen a la part de sota de l'esquí per evitar relliscades en la pujada.

Botes, són molt diferents de les que s'utilitzen per a l'esquí de pista, ja que són molt més lleugeres. A les pujades permeten fer moviment al turmell i, en canvi, a les baixades la canya de la bota es bloqueja. La sola és d'un mena de goma que serveix per adherir-se al terra si no hi ha gaire neu.

ARVA, aparell de seguretat que fa senyals emissores per indicar la localització exacta de l'accidentat en cas d'allau. Ja que en aquesta època el perill d'allaus és important i s'hi poden generar el que es coneix com a allaus de fusió. Allau que es forma quan la temperatura de l'aire augmenta bastant per sobre dels 0ºC o en cas de pluja.

A gaudir, doncs, però amb prudència!

Lluís Catasús i Cols

CONCURSIONISME

En aquest número parlarem d'una secció dels Alps geològicament molt característica situada al nord d'Itàlia: les Dolomites.

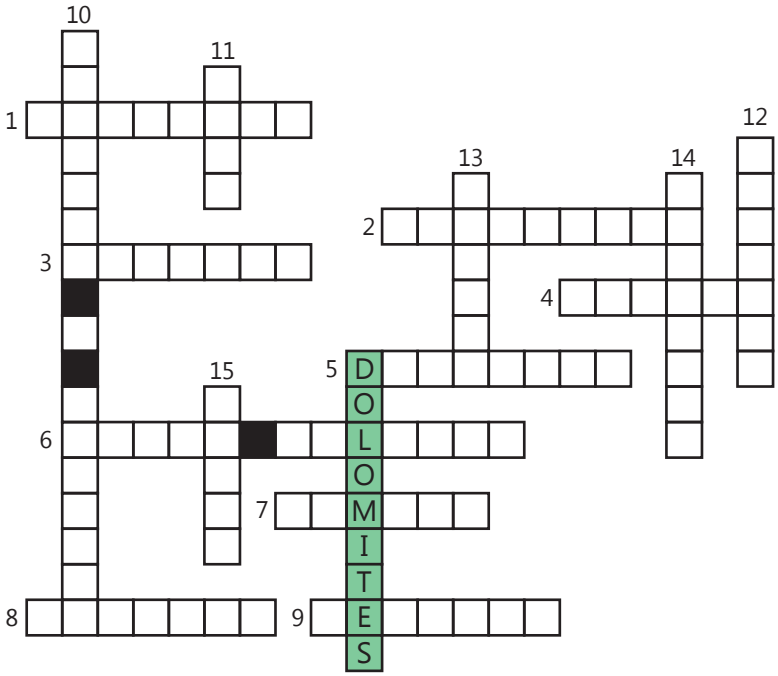

1. Aquest escalador de nom Paul va realitzar l'any 1864 la primera ascensió al cim més alt de la serralada de les Dolomites a través de la ruta nord.

2. Amb els seus 3.343 metres és el cim més alt de les Dolomites.

3. Aquest refugi situat a 2.333 m als peus dels Tre-Cime di Lavaredo ha estat final d'etapa del Giro d'Itàlia en set oportunitats.

4. En aquest petit grup muntanyós es troba el tercer pic més alt de les Dolomites. Un sistema de telefèrics conegut com a "Freccia nel Cielo" ens porta quasi bé fins a dalt de tot.

5. De nom Déodat aquest mineralogista francès va ser el primer a descriure l'any 1791 el tipus de roca carbonatada responsable dels colors i formes d'aquestes muntanyes.

6. Antic nom que rebia aquesta serralada.

7. Aquest famós escalador italià va ser el primer en escalar l'any 1933 la cara nord de la Cima Grande di Lavaredo. Considerada pels escaladors como una de les grans cares nord dels Alps.

8. Nom que rep el tipus de roca carbonatada responsable dels colors i formes d'aquestes muntanyes.

9. Les Dolomites estan situades en part dins d'aquesta província italiana que forma part de la regió de Vèneto.

10. Municipi italià de la província de Belluno molt freqüentat per la *jet-set* internacional. Va ser la seu l'any 1956 de les olimpíades d'hivern.

11. És una llengua romànica de la branca retoromànica, parlada a les valls de les Dolomites, al voltant del massís de Sela.

12. És la capital del Tirol del Sud.

13. Ciutat italiana situada a la regió de Trentino capital de la regió i de la província autònoma del mateix nom coneguda internacionalment per la celebració d'un important concili ecumènic de l'església catòlica celebrat entre els anys 1545 i 1563.

14. Aquest conegut conjunt dolomític està format per tres distintius cims amb forma de merlets.

15. Aquest important riu de les terres dolomítiques neix prop del Monte Peralba en el municipi de Sappada i desemboca al mar Adriàtic al nord-est de Venècia.

Solucions del Concursionisme 408: 1 Balmat, **2** Saussure, **3** Bossons, **4** Chamonix, **5** Vallot, **6** Monte Bianco, **7** França, **8** Aiguille du Midi, **9** Teyler, **10** Gouter, **11** Paradis, **12** Paccard, **13** Bionnassay, **14** Brenva, **15** Courmayeur.

Per participar en el concurs només heu d'enviar, abans del 31 de març, les solucions dels mots encreuats a l'adreça electrònica del concurs: **concursionisme@excursionisme.cat** indicant el vostre nom i telèfon de contacte. Només serà vàlid un correu electrònic per participant. Entre les respostes correctes se sortejarà un lot de llibres de muntanya. En el proper número es publicaran les solucions i el nom del guanyador. El guanyador del Concursionisme 408 dedicat al Montblanc és **Rosa Amat**. Podeu consultar les respostes a les preguntes dels números anteriors a la pàgina web de la revista **www.excursionisme.cat**

Puntes de la Vinyola 2.814 m i pic de les Valletes 2.793 m

Cerdanya

- **Horari:** 3 h 15 a 3 h 30 min pel primer cim.
- **Desnivell:** 950 m + 80 m pel segon cim.
- **Dificultat:** podem optar per un descens de fort pendent per una canal entre els dos cims de dificultat MBE- S4, sinó BE- S3.
- **Material:** a més del material d'esquí cal dur el material de seguretat (ARVA, pala i sonda). Piolet i grampons poden ser necessaris si trobem el coll glaçat o si volem baixar el corredor que separa els cims.
- **Època:** descripció feta per a condicions hivernals de desembre a finals d'abril segons la innivació. L'estació d'esquí de Porté acostuma a tancar a finals de març.
- **Cartografia:** 2249OT *Bourg Madame*, a Esc. 1:25.000 de l'IGN francès. *Tossa Plana Puigpedrós*. Mapa guia d'hivern. Esc. 1:25.000. Ed Alpina.
- **Accés:** sortim de l'estació d'esquí de Porté Puymorens, concretament del pàrquing de la Vinyola, situat a 1.851 m. Hi accedim per la carretera N20 per un trencall al penúltim revolt abans del coll de Pimorent.

- **Descripció:** és molt recomanable fer aquesta ruta amb l'estació d'esquí tancada, o si més no, mirar de sortir a les vuit del matí o abans per evitar els esquiadors de

Pic d'Estiba Freda 2.702 m

Vall de Benasc

- **Horari:** 4 h de pujada.
- **Desnivell:** 1.100 m.
- **Dificultat:** ruta llarga però sobre pendents suaus ME-S2
- **Material:** a més del material d'esquí cal dur el material de seguretat (ARVA, pala i sonda).
- **Refugi:** podem partir la ruta pernoctant a la cabana d'Ardoners, en bon estat apte per a 8 persones, sense matalassos ni mantes, però amb cadires taules i llar de foc.
- **Època:** descripció feta per a condicions hivernals de desembre a finals d'abril o meitat de maig segons la innivació. Millor període abril.
- **Cartografia:** *Aneto Maladeta*. Esc. 1. 25.000. Ed. Alpina
- **Bibliografia:** *Excursions amb esquís pel Parc Possets-Maladeta. Massís de la Maladeta* de Manel Broch i Eduard Martín. Editorial Prames.
- **Accés:** de Benasc hem de seguir cap el nord i després prendre l'A-2617 per anar a l'estació d'esquí de Cerler. Cal continuar cap a l'estacionament més alt, al sector de l'Ampriu. Després d'un últim revolt marcat a la cota 1.800 m hem de seguir carretera amunt entre 1 km i 1,5 km (a 1 km de l'Ampriu) i estacionar en algun lateral de la carretera on no molesti al trànsit.

Puntes de la Vinyola 2.814 m i pic de les Valletes 2.793 m

Cerdanya

pista. L'itinerari no presenta cap dificultat d'orientació, hem de remuntar tota la coma de l'Orri de la Vinyola fins la seva capçalera. Sortim de l'estacionament a 1.851 m en direcció oest i mica a mica girarem cap el sud-oest. A la nostra dreta deixem el pic de la Mina i a l'esquerra la llarga carena de la coma i pic de l'Estanyol, separat del pic de Fontfreda per una evident canal esquiable (40º). A partir del pic de Fontfreda la carena presenta nombroses canals nevades de diversa dificultat que acostumen a ser l'objectiu d'alpinistes. Entre els dos cims distingim el corredor de neu que baixa cap al nostre vessant, és dret però presenta bones condicions. Si el volguéssim baixar cal saber que a la sortida fa uns 40º, evitables si comencem a baixar-lo amb piolet i grampons. A la part alta de la coma tendim cap al vessant esquerre del coll. Les darreres pales de pujada al coll de l'Orri de la Vinyola, més dretes, presenten la màxima dificultat d'aquest itinerari (S3) amb girs marcats. Un cop al coll, a 2.722 m, veiem al sud tota la vall de Campcardós dominada pel Puigpedrós. Girem a l'est i, per la carena, molt ampla i fàcil, arribem al cim de les Puntes de la Vinyola de 2.814 m (3 h 30 min). Carena enllà perdem prop de cent metres d'altura fins a l'amplia i planera depressió entre els dos cims situada a 2.717 m. Tornem a pujar sobre terreny fàcil però amb un vertiginós tallat a l'esquerra. Atenció als cops de vent! Dos-cents metres més enllà som al capdamunt de la canal per on es pot baixar esquiant, des d'aquí dalt impressiona. Arribem finalment al pic de les Valletes de 2.793 m. Vista impressionant sobre l'itinerari de pujada. Carena enllà, a 1,5 Km, queda el pic de Fontfreda de 2.738 m, opcional. Nosaltres tornem esquiant per on hem vingut.

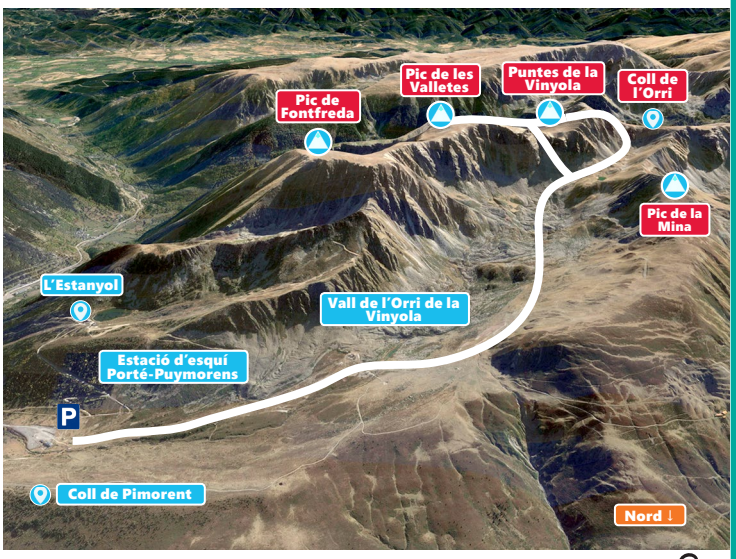

Pic d'Estiba Freda 2.702 m

Vall de Benasc

- **Descripció:** de la carretera pugem suaus pendents i anem a cercar una pista que recorre el vessant oest de la serra del Cubilar a 1.900 m. Guanyant poca altura revolta el peu d'aquesta serra i passa al seu vessant nord mentre fa la volta al barranc Obago. Ens hem endinsat a una vall tancada a l'est per la llarga carena de la serra Negra formada per cinc grans cims, tots esquiables. De sud a nord són: el Pasolovino, el pic de Castanesa, la Tuca de Roques Trencades, el pic d'Estiba Freda i el pico Royero. Dels cims baixen torrents que a la part baixa formen el barranc d'Ardoners. A la cota 1.980 m creuem el barranc Obago per un pont de formigó, i deixem a la dreta l'itinerari al pic de Castanesa. Seguim per sobre la pista, ara en direcció nord-oest. Ens endinsem a l'est cap al barranc d'Ardoners on trobem la cabana homònima a 2.060 m (1 h 30 min). Petita i acollidora destaca pels plàstics blaus que cobreixen la teulada. Poc després deixem el barranc a l'esquerra i ens enfilem per una pala més dreta cap el llom del Sarrau Gordo. Pujem aquest vast llom entre els torrents de Clotet i Ardoners sense més referència que el cim d'Estiba Freda. Paisatge grandiós de suaus relleus, estem envoltats dels cims més alts del Pirineu. El nostre cim sobresurt en forma de casquet arrodonit que demana un darrer esforç. En arribar dalt de l'Estiba Freda 2.702 m (4 h) descobrim propera i altiva la Tuca de Ballibierna de 3.056 m, des d'una perspectiva totalment nova. Tenim una visió privilegiada de tot el massís de la Maladeta i de sa majestat l'Aneto. A la nostra esquena tot el massís dels Posets fins als Eristes. Som al melic de la vall de Benasc! La baixada esquiant és memorable fins a la cabana d'Ardoners. Després toca desfer els quatre quilòmetres de pista planera que es fan força feixucs.

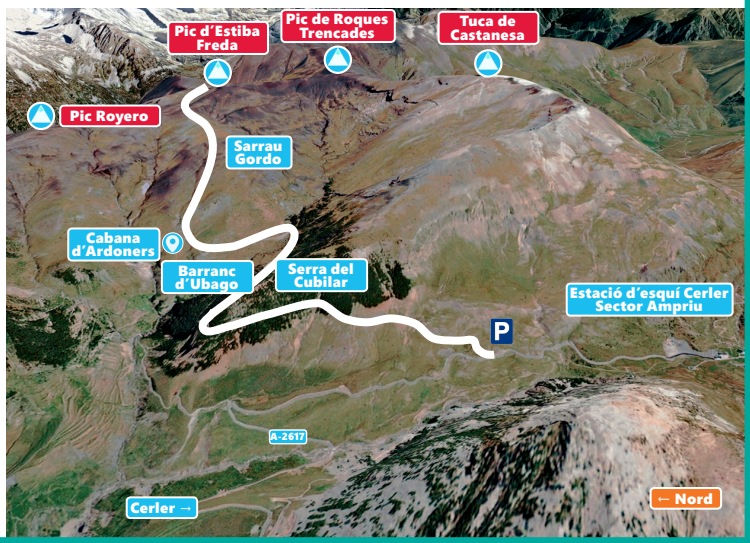

T'agradaria pedalar en bici de neu per Lapònia?

8 dies de viatge, 5 dels qual pedalant per camins de muntanya més enllà del Cercle Polar Àrtic, descobrint els paisatges insòlits dels Samis com la Taiga i la Tundra. T'animes?

Informa't a botiga@espaibici.com / Sortida el 07/04/19

CAMP BASE

CICLE DE PROJECCIONS DE MUNTANYA DE LA UEC DE BARCELONA 2018-2019

UEC BARCELONA

DIJOUS A LES 20H 15 A L'AUDITORI DE CALÀBRIA 66

SORTEIG DE MATERIAL DE MUNTANYA DE CAMP BASE

ENTRADA GRATUÏTA PORTANT 1L DE LLET PER L'ONG DE VEÍ A VEÍ

18 OCTUBRE METANOIA

15 NOVEMBRE JUREK

20 DESEMBRE SOLO IN PAPUA

17 GENER SHADES OF WINTER

21 FEBRER SERGI MINGOTE

21 MARÇ GUIDES AND CIE.

18 ABRIL MARC TORALLES

16 MAIG PIRATES

20 JUNY VALLEY UPRISING

WWW.UECBARCELONA.ORG // TELEGRAM: @PROJECCIONSUECBARCELONA

Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya

T'INTERESSA LA POLÍTICA?
L'ECONOMIA? **CONNECTA'T**

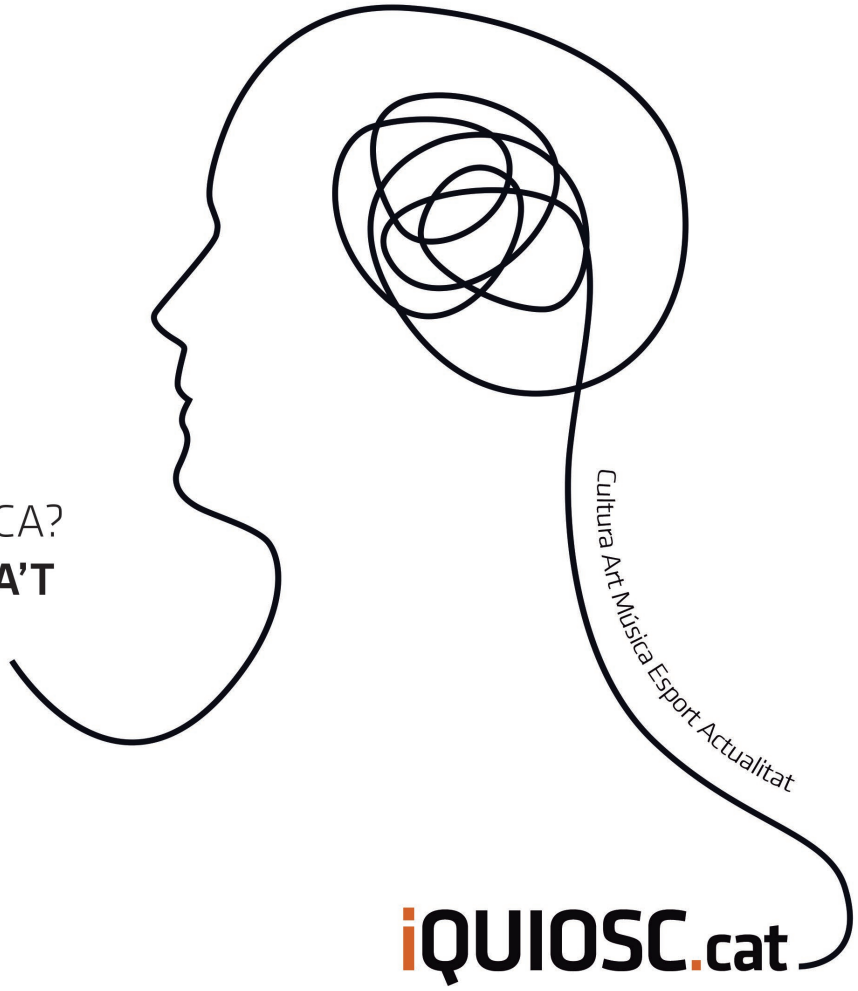

Tot el que t'interessa, ho trobaràs a iQUIOSC.cat

iQUIOSC.cat és el quiosc digital amb la més àmplia oferta de mitjans de comunicació en català. Diaris, revistes, premsa comarcal de pagament i gratuïta al teu abast a **www.iquiosc.cat**

Descarrega't l'aplicació gratuïta* al teu mòbil o tauleta i emporta't amb tu més de 200 publicacions per llegir quan vulguis i on vulguis.

Els mitjans del país t'ho posen fàcil, fes-te d'**iQUIOSC.cat**

*App disponible per iPad/iPhone (iOS6 o superior) i Android (4.1 o superior)

Download on the App Store

Get it on Google play